

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ-SAYI:119-19 TEMMUZ1977 FİYATI: 5 TL

Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve İktidar Olma

**BORAN:
BİRLEŞİK GÜÇ
YENİLMEZ**

VATAN'DAN

Haftada bir

Dursun AKÇAM

HALKÇI CIA

Cümle alem bilir ki yüzlerce genç öldürüldüğü için değil, devlet kurumları faşist işgaller altında kaldığı için değil, eğitim-öğretim temelden felç olduğu için değil, sermaye sınıfının düzeni bozulduğu için hop dedik, "erken seçime" uçtuk. Haziran-ekim arası zati tatile giriyordu tüm öğretim kurumları, ilki, ortası, yüksekliği, üniversitesi ile. Dert o değildi. Emperyalizm silah ambargosu ile birlikte ekonomik ambargosunu da koymuştu. Kaynağı kuruyan MC her adam başı çuvalıyordu.

Hazine tam takırdı. İşbirlikçi burjuvazi zor duruma düşmüştü. Ve bu olup bitenlerin sebebi misebbibi de MSP idi. Bu partinin illikliği, özellikle üst yapı kurumlarında çağ dışı değer yargılarına bağlı kalması önemli değildi. MSP Amerika'sı, Ortak Pazar'ı, çokuluslu şirketleriyle bilümlte gavura karşıydı. Göbeği dışa bağı yerli burjuvaziye bu burjuvazinin sanayideki montajcı-ambalajcı, tüketime dayalı "renksiz makarnacı" tekeline de karşıydı. "Milli sanayi-ağır sa-

nayi" diyerek yurdun köşe bucağında durmadan çukur kazıyordu. Yetmezmiş gibi Kıbnis konusunda da nuh diyor, peygamber demişiyordu. Bu yüzden de ambargo uzuyor, işler sarpa sarıyordu. O nedenle seçimlerde MSP'nin suyu ısıtılacak AP tek başına iktidar olamazsa bile AP-MHP koalisyonu gerçekleştirilecekti. Bir CHP, AP koalisyonu sermaye için en güvenceli yoldu, ama ülkedeki sağ-sol kutuplaşması buna engel idi. Öteden beri sürdürülen çalışmalar da bir sonuç .er-memişti.

Gelelelim, evdeki hesap çarşıya uymadı. Seçimlerde MSP yan yana küçüldü, ama yine "anahtar" parti olarak kaldı. CHP en büyük başkanı; sağlayarak iktidar kapısına yaklaşmıştı. Ne var ki, milletvekili sayısı tek başına hükümet olmasına yetmiyordu. MC'li partiler arasında kendisine yakın sayılabilen MSP ile bir koalisyon kurması kaçınılmaz görülmüyordu. CHP'nin 24 üyeli MSP ile kuracağı bir hükümet sosyal demokratların iktidardan demek olacaktı bir ölçüde. Geri bırakılmış ülkelerde emperyalizm böyle bir hükümete yeşil ışık yakamazdı. Geçmişte bu iki partinin hükümet olduğu dönemde gerçekleştirilen Kıbnis çıkartması, haşhaş tarlalarından ABD ipoteğinin kaldırılması gibi anti emperyalist eylemler unutulmamıştı. O nedenle, ne olursa olsun böyle bir ortaklığa engel olmak gerekiyordu.

Kanımızca "ya .CHP hükümeti, ya tufan!" kataküllüsü böylece sahnelenmiş oldu. Bu ince, nazik solcu, sosyal adaletçi formül muhalifi, muvafığı ile iç ve dış çevrelerden, finans oligarşiden destek gördü, 12 Mart aralığı bir faşist taslaklara değin.

Bildiriler, demeçler birbirini izledi. Şans satan renkli basın da CHP azınlık hükümetine sıvandı. CHP'yi destekleyen sol da bu koroya katıldı. Sayın Bülent Ecevit tek kurtarıcı olarak ilan edildi. Patronu, işçisi, MIT'çisi, CIA'sı ile birleşmiş, kaynaşmış bir kitle olmuşuk. Müsessel Mac Carthy Feyzioglu'na da coşkuyla çağrı yapıldı. "Halkçı Feyzioglu yuvaya dön", denilerek tempo tutuldu. Nerdeyse "Halkçı; Sabancı", "Halkçı; CIA", demediğimiz kalmıştı. Bu manzarayı umumiye karşısında Türkçe bile dayanamadı. "Ne oluyorunuz yahu?" diyerek kıvrak yerinde anti-emperyalist, anti-kapitalist nutuklar çekti. Böylece sol'la, sağ yer değiştirmiş oluyordu. Ulusal bağımsızlıkta söz etmek görevini de Tercüman gazetesi ve öteki sağcı cerideler üstlenmişlerdi...

Ve güven oylaması sonunda şapka düştü, kel göründü. Ne CHP azınlık hükümeti güvenoyu alabildi, ne de "Halkçı Feyzioglu" yuvaya döndü. Anlı şanlı patronlarımızın bir milletvekiline bile söz geçiremedikleri gerçeği de ortaya çıkmış oldu. Derken manevralar birden bire "tek kurtarıcı lider" Ecevit'e çevrildi. Şans satan renkli gazeteler de çıplak bacak sergilediklerini birinci sayfadan Ecevit'e saldırıya geçtiler. O şairdi, hayalciydi, hesap adamı, iyi bir politikacı değildi... Kişinin iyi politikacı, iyi patron olabilmesi için şiire, sanata öküzin trene bakması gibi bakması gerekiyordu. Bizde iyi politikacı, hesap bilir, politikacı olmanın başka ölçüleri de var, yakınlarının hayali şirketler kurarak hazinesini soymaları, dolandırıcılık suçundan mahkemelerde yargılanmaları!... İyi politikacıların hükümet ettikleri dönemlerde bir yıl içinde en azından yüzelli genç öldürülebilirdi!...

Sözün kısası, amaca ulaşılmıştı artık, hem de bir taşla birkaç kuş vurularak. Dağınık durumda MC'li düşman kardeşler, bir oldu bitti korkusu içinde bir araya toplanarak kucaklaştılar. Ve kanlı MC kampanyasını yeniden oluşturmaya başladılar. CHP azınlık hükümetini destekler görünen sermaye çevreleri, emekçi halk kitleleri karşısında pek şirin pek sevimli görünmeyi başardılar. Emek, sermaye çelişkinin üstü bir tübentle kapatıldı. Sürekli kınadığımız sayın patronlarımızın aslında bir tek milletvekiline bile söz geçiremeyecek (!) kadar "maşum" oldukları anlaşıldı. Keramet Süleyman Demirel'in kendisindeydi. O hesap

bilir bir muhteşemdi. Sayın Ecevit şimdi istediği kadar değişik koalisyon önerileri sergilesin, kanlı MC kampanyasını bozamaz kolayından...

Denilebilir ki kan deryasının ve ekonomik iflasın bataklığında boğulacakları sıra erken seçime "salah" bulan MC takımı bu işi aynı minval üzere sürdürebilecek midir? Elbet de hayır. Kurtuluş bu kez erken seçimde aranmayabilir. Ülkede kan gövdeyi götürmeye başladığı zaman "kardeş kavgasına son verecek, reformları Atatürkçü bir görüşle ele alabilecek kuvvetli ve kudretli bir hükümet!" kurulabilir. Baksanız kardeş ülke Pakistan'da böyle bir yönetim şimdilerde iş başına geçti, sıra bizde. 1970 öncesinde de Yahya Han hükümet senaryosu ilkin bu kardeş ülkelerde sahnelendi, sonra da bize geçti "12 Mart reform hükümeti" ve balyoz hareketi ile...

Ne var ki tarih hep aynı minval üzere mekanik ve yapay "tekerür" etmez. Tekrarlar toplumsal yasaların buyruğunda oluşarak gelişir ileriyeye doğru, ömrünü tamamlamış olanların tarihin karanlıklarına göme gome... Öyle olmasaydı insanlık bugünkü aşamaya varabilirdi miydi hiç?

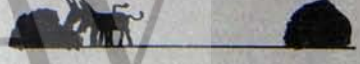
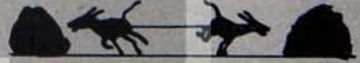
Gün gelir çıkar mazlumun ahi aheste abeste...

KODU-DEDI

Can YÜCEL

KOALİSYON

YURUYUŞ HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN • Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ • Yazı İşleri Müdürü: Metin CULHAOĞLU • Teknik Sekreter: Bülent AHTAMLI • YÖNETİM: Konur Sök, 15/8 Kızılay - ANKARA, Tel: 17 45 21 • İSTANBUL BÜROSU: Piyeroli Cad, 21/1 Cemberlitas, İSTANBUL Tel: 26 35 67 • ABONE KOSULLARI: VIII: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL, • Posta Çeki: YURUYUŞ Dergisi 1000234 • İLAN KOSULLARI: Arka Kapak (Renkli): 15 000 TL, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12 000 TL, İç sayfalarda sütun santim: 40 TL, Yayın İlanları %50 İndirimlidir. • DİZGİ: Cig Yayıncılık Ltd. Sti. Karanfil Sok. 15/13 Kızılay - ANKARA • BASKI: Daily News Web-Orset Tezisi

DEMEÇ DEVRİMCİLİĞİ DÖNEMİ

YALÇIN KUÇUK

Demeç devrimciliği dönemi geride kalıyor. Geride kalmaya mahkum. Geride kalma sürecini hızlandırmak gerek. Çünkü demeç devrimciliği ile hiç bir yere gidilemez. Son zamanlarda hiç bir yere gidemeyeceği bir kaç kez ortaya çıktı. Verilen demeçler, belli basında hergün boy gösteren desteklemeler, Cumhuriyet Halk Partisi'nin tek başına hükümet kurnasının önüne çıkarılan engellerin hiç birini aşmaya yaramadı. "Demokratik kuruluşların" sayısını artırmakla, verilen demeçin altındaki kuruluş sayısını çoğaltmakla ya da demeç verme aralığı sıklaştırılmakla bir yere gidilemiyor. Sayısının artması, kuruluş sayısının çoğaltılması yada demeç verme aralığının sıklaştırılması demokratik güçlerin ağırlığını artırmaya yetmiyor. Tam tersine demokratik güçlerin ağırlığını azaltmaktan bile söz etmek mümkün.

Demeç devrimciliği dönemi, geride kalmaya mahkum. Demeç vernekle iş bitmeyeceği için geride kalmaya mahkum. Demeç verme yarışı, yapılmaması gerekenlerin yerini almaya başladığı için geride kalmak zorunda sanayi işçilerinin grevi, neyin geride kalmasını göstermesi açısından büyük bir örnek. Herkes demecini verdi. Desteklediğini belirtti. Böylece iş bitti. Fakat verilen demeçlerin hiç birinde grevin hangi koşullar içinde oluşup geliştiği, desteklenen grevde işçilerin ne için direnişe geçtikleri, tekeli örgütün grup sözleşmesinin zorlanmasını işçi sendikaları için saklı tuttuğu büyük tehlikenin ne olduğu, grup sözleşmesi ile işçi sendikalarının grev fonlarını tüketme planlarının yanında tekel dışı işletmelerin tasfiyelerinin de planlandığı izlenimi durulmadı. Demeç çoğluğu içinde işçilerin grevlerini doğal olarak destekleme durumunda olanlar "görevlerini yerine getirmiş olmanın" rahatlığına kavuştular. Fakat işçilerin grevlerini doğal olarak destekleme durumunda olanların dışındakiler yeni açıklıklar, yeni bilinçlenmeler getirilmedi. Yeni destekler sağlanmadı. Tüm bu doğal destekler, doğallığın ötesine geçemedi. Grevdeki işyerlerinin işverenlerinin içine girdiği bekleme dönemi sarsılmadı. Birinci planda yapılması gerekenler henüz yapılmadı. Henüz vakit var: Bu işkolunda toplu sözleşmelerin tarihlerinin birbirine yaklaştırılmasının ilerici sendikal hareket için ne büyük tehlikeleri içerdiğini tüm işçilere, demokratlara anlatmak için vakit var. Bu grevin gerçekten kazanılmasının ilerici sendikal hareket için, demokratik toplumsal muhalefetin gelişmesi için ne kadar önemli olduğunu yaymak için vakit var.

Olan vakit tüm değerinin bilincine sahip olarak kullanmak gerek. Bu gün tüm vakti, değerinin tüm bilinciyle, demokratik toplumsal muhalefeti güçlendirerek etkinliğini artırmak için kullanmak gerek. Bu ise, büyük bir ideolojik açıklığı gerektiriyor. Ideolojik açıklık ve netlik için bugün dünden daha elverişli. İşçi sınıfının siyasal hareketinin, işçi sınıfının siyasal hareketinin başını çektiği demokratik toplumsal muhalefet öni, bugün dünden daha açık. Çünkü bugün, yanlışlarla doğrular arasındaki çizgi, dün olduğundan daha kalın. Bugün yanlışlarla doğruları birbirinden ayırmak daha kolay. Çünkü geniş işçi ve emekçi yığınlar, kendi pratikleri ile yanlışları mahkum edenler doğruları yaşıyorlar.

Demeç devrimciliği dönemi geride kalacak. Bu geride kalma sürecini hızlandırmak zorunlu. Hızlandırma ise dönemin özellikleri ile hastalıklarının bilincine varmakla mümkün. Bu dönemin birincil hastalığı, ideolojik açıklık ve kararlılıktan yoksun olma. Bugün Türkiye'de demokratik toplumsal muhalefet ideolojik kararlılığı değil kararsızlığı sakıncalarını yaşıyor. Daha açık bir deyişle Türkiye İşçi Partisi'nin dışındaki ideolojik kararsızlığı yayıyor. Ideolojik kararsızlık ise diyalektik olarak ayrılmaz yan hastalıklarının da birlikte taşıyor. Grupçuluğa, gruplar içinde kalıplığa yol açıyor. Yaratıcılığı kökünü kazırken, grupçuluklar içinde robot türünden ilişkilerin yeşermesine uygun bir zemin hazırlıyor. Bu zemin üstünde her gün yeni bir 12 Mart dönemi yada öncesinin "meçhul devrimcisi" keşfediliyor. Her meçhul devrimcinin ansına elli-altmış kişilik bir grupçuk oluşturuluyor. Afişler bastırılıyor, demeçler veriliyor. Şiirler ve kitaplar yazılıyor. Ideolojik kararsızlık ve tutarlı bir ideolojiden yoksun olma grupçuklara ve bunlar içinde de kalıplığa yol açıyor.

Cumhuriyet Türkiye'sinin en önemli siyasal olayının Türkiye İşçi Partisi hareketi olduğunda anlaşmak gerek. Türkiye'de demokratik toplumsal muhalefetin en önemli açılımları 1961-1971 dönemi Türkiye İşçi Partisi hareketi ile gerçekleşmiştir. 1961-1971 Türkiye İşçi Partisi dönemi, kalıcı yada dönemine özgü kazanımlarıyla, eksiğiyle yada fazlalığıyla, bugüne de açıklık getiren değerler desleri içeriyor. Bu deslerden birisi, ideolojik kararsızlık, tutarsızlık ve kaypaklıkla örgüt içinde katılık ve robot türünden ilişkiler arasındaki diyalektik bağlantı ile ilgili. Aybar'ın Türkiye işçi sınıfının siyasal hareketinden tasfiye edilmiş, bu bağlantının ön plana çıkması ve saptanmasıyla birlikte oldu. Aybar'ın adına yazılı "horlanma" tezi, popülizmin temel ideolojik silah haline getirilme istemesi, kısaca "Aybar Sapması" denilen eğilimle birlikte örgüt içinde kalıplığı ve robot türünden ilişkileri ön plana çıkarmak ve temel örgütsel ilke haline getirmek için özel bir çaba harcınmaya başlandı. Boran'ın başını çektiği muhalefet, bir yandan ideolojik kaypaklığa, diğer yandan da, robotlardan oluşan bir örgüt yaratma eğilimlerine karşı verildi. Bu yüzden Aybar, Türkiye işçi sınıfının siyasal hareketinden bir değil iki nedenle tasfiye edildi.

Demirtaş Ceyhan'un "Yağmur Sıcağı" romanının "siyasal değeri" burada. Romanın kahramanlarından ve işçi sınıfının siyasal hareketi içinde gelip geçici bir konuma sahip olan profesörler bir yana, romandaki en olumlu "tip" olan Zekeriyâ'da bile bu robotlaşma hastalığı yeni başlangıcını görmek mümkün. Robotlaşma hastalığı sözü edilen diyalektik bağlantıdan doğuyor. İdeolojik

lojik tutarsızlık, ideolojik gevşeme örgüt içinde ancak robot türü ilişkileri geliştirmekle mümkün oluyor. Bu romanla ilgili olarak Mesut Odman'ın eleştirisi yazısına "yazılması gereken yazılmayan romanı" başlığını koymasının haklılığı da buradan doğuyor. Demirtaş Ceyhan, bu iki yanlı hastalığa parkmak basarken, Türkiye İşçi Partisi'nin temel doğrultusunda ve bu tür hastalıklara karşı verilen başarılı mücadeleye dokunuyor. Bu ise, Behice Boran'ın klasik bir değere sahip olan "Türkiye İşçi Partisi 1961-1971" yer alıyor.

İdeolojik konum ile örgüt içi ilişkiler arasındaki diyalektik bağlantı yalnızca Türkiye pratiğinden ortaya çıkmıyor. Tersinden bir örneği, yine sanat yapıtlarına yarımsa ölüsünde, Gladkov'un "Çimento"unda bulmak mümkün. Çimento'nun "politik değerini" de bu bağlantıyı üstün bir güç ile göstermesinde aramak gerek. Bolşevik devrimini izleyen iç savaş sonrasında ve nesnel nedenlerin zorlamasıyla bir süre için özel sektöre ve hatta yabancı sermayeye sınırlı ödünlere verilme yolları arandı. Nesnel nedenlerin zorladığı ve yabancı sermaye konusunda geçekleşmeyen bu ödünlere bolşevik ideolojinin belli alanlarında bir yumuşama biçiminde değerlendirilirdi. Yani Ekonomi Politikası dönemi, örgüt içinde tütüz bir arınma uygulamasıyla birlikte yaşandı. Gladkov'un Çimento'sunda örgütün içtenlikle ayrılmak istemeyen menşevik entellektüellerin tasfiyesi ile Daş'ın katliğı ön plana çıkarıldı. Yeni Politika'nın uygulanmasıyla örgüt içi ilişkiler arasındaki diyalektik bağlantı canlı ve kalıcı bir biçimde yazıldı.

Ancak ideolojik kararlılığı, açıklığı ve titizliği olan siyasal hareketler, yaratıcı olabilir. Ancak böyle siyasal hareketlerde robot türünden ilişkiler gelişemez. Geliştirmek isteyen eğilimler mahkum olur. Bugün Türkiye'de geride kalmaya mahkum demeç devrimciliği döneminin birincil hastalığı burada yatıyor. İdeolojik kararsızlık ve tutarsızlık tüm grupçuklara damgasını vuruyor. Fakat aynı dönem, daha yaygın bir başka hastalık da renklendiriyor. Demeç devrimciliği dönemi, ilerlilik adına, partisizliğe prim verilen bir dönem oluyor.

Demeç devrimciliği dönemi ile partisizlik arasında çok yakın bir bağlantı var. Demeç devrimciliği, partisizliği kolaylaştırır bir etken. Üç kişi bir araya gelir, bir dernek olur, giderek "sol örgüt" rütbesini kazanır. Her olayda bir demeç "patlatılır", özellikle ilerici basın bunları "demokratik kuruluşlar görüşlerini açıkladılar" başlığı altında toplar ve bu toplama içine çok zaman işçi sınıfının siyasal örgütü de alır. Giderek demokratik kuruluşlar, sol örgüt; sol örgütler, siyasal partileriyle mükafatlandırılır. Bundan sonra da kendi kendine "sol bölünmüştür" dövmesi başlar. Bu dövmeye çok zaman, çok daha iyi niyetli ve içtenlikli ilericiler de buluşturılır. Fakat partisizliğe verilen bu primin, doğrudan doğruya sermayenin ve büyük burjuvazinin işine yaradığı bir kenara itilir.

Partisizliğe verilen prim ile solun bölünmüşlüğü kanıtlanmanın büyük burjuvazinin ekmeğine yağ sürmek olduğunu görmek için yeterli görse var. Burada bu göstergelerden birinden söz etmek yeterli. Seçimlerden kısa bir süre önce işçiler ve emekçiler arasında en çok okunan Günaydın Gazetesi, seçim öncesinde ve şimdiki Milliyetçi Hareket Partisi'nin organı gibi çıkan Günaydın Gazetesi, tam bir sayfasını "sola" ayırdı. Tam bir sayfaya yerleştirildiği sayılmayacak kutularla "solun bölünmesi" olduğunu göstermeye çalıştı. Türkiye İşçi Partisi'nin yer almadığı bu kutularla, solun sayılmayacak kadar çok bölünmüş olduğu, her binin alameti farıkası belirtilerek, gösterildi. Böylece Günaydın Gazetesi, büyük sermaye için yapılabilecek en büyük hizmeti yapmış oldu. İşçi sınıfı ve emekçileri şaşırtmak için, kendi siyasal örgütünün gücünden kuşkuya düşürmek için elinden geleni yaptı. Bu konuda başkaları da ellerinden geleni yapmaktan geri kalmıyor. Seçim kampanyasında Türkiye İşçi Partisi'nin kırmızı ve sarı renklerini kullanan şaşırtıcı afişleme kampanyasından sonra şimdiki bir çok grupçuk kırmızı ve sarı rengin tadına vardiğini görüyoruz. Zevksiz kırmızı ve sarı afişleri ile işçi partisi imajını parçalayacaklarını sanıyorlar. En azından ellerinden geleni yapıyorlar.

Partisizlik, işçi sınıfının düşmanlarının silahı. Lenin, bunu, daha 1905 yılında yazıyor. Şöyle yazıyor: "Düşmanlarımızdan öğrenin, yoldaş işçiler; partisiz işçi örgütlerinin kurulmasına sempati duyan yada en azından bu isteğe kayıtsız kalan düşmanlarımızdan öğrenin! Marx ve Engels'in, sadece birliğinin gelişmesiyle değil aynı zamanda siyasal bilincinin gelişmesiyle bir sunu'a dönüştüğünü söylüyor Komünist Manifesto'su'na hatırlayın". Aynı yazıda şu açıklık da yer alıyor: "Partisizlik, yoksulluğun Partisizlik, her zaman ve her yerde burjuvazinin bir silahı ve sloganı olmuştur." (Lenin, Düşmandan Öğrenmek, Toplu Eserler, Onuncu Cilt, Sayfa 60-61) Partisizlik, bugün Türkiye'de işçi sınıfının düşmanlarının en önemli silahlarından birisi olma özelliğini sürdürüyor.

Demeç devrimciliği dönemi, partisizliğe prim verme dönemi oluyor. Bu dönem geride kalacak. Partisizliğe prim verme dönemi, geride kalmaya mahkum. Bunu söylemek, bir parti için davetیه çıkarmak anlamına gelmiyor. Kesinlikle gelmez. Türkiye İşçi Partileri, işçi sınıfının siyasal hareketini Türkiye İşçi Partisi'nin temsil ettiğine kesinlikle inanıyorlar. Ancak bu inanca katılmak da katılmamak da mümkün. Katılmayanlar için başka olanaklar var. Bu olanakları yeterli bulmayanlar için yeterli sayacakları olanakları yaratma yolları var. Günaydın Gazetesi'nde sergilediği ölçüde bir "çesitlilik" var. Herkes seçmeye özgür. Ama artık hem ilerlilikten, devrimcilerden söz etmek hem de partisizlik bayrağına sarılmak özgürlüğü yok. Ya biri, ya diğeri.

BİRLEŞİK GÜÇ YENİLMEZ

Sosyalist Türkiye

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 4. İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTISI 9-10 TEMMUZ TARİHLERİNDE ANKARA'DA YAPILDI. TOPLANTININ DİNLEYİCİLERE AÇIK OLAN İLK BÖLÜMÜNDE GENEL BAŞKAN BEHİCE BORAN ÇEŞİTLİ SORUNLARA DEĞİNEREN BİR AÇIŞ KONUŞMASI YAPTI.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI KAPANIŞ KONUŞMASINDA "PARTİMLE HER ZAMAN KIVANÇ DUYDUM; FAKAT BU TOPLANTIDA TEMSİLCİ ARKADAŞLARIMIN KONUŞMALARINDAKİ YÜKSEK İDEOLOJİK VE TEORİK DÜZEY, BÜYÜK KARARLILIK, PARTİMLE KIVANÇ DUYMADA NE KADAR HAKLI OLDUĞUMU BİR KEZ DAHA GÖSTERDİ" DEDI.

Türkiye İşçi Partisi 4. İl Temsilcileri toplantısı 9-10 Temmuz tarihleri arasında Ankara'da Çağdaş Sahne salonunda yapıldı.

Türkiye İşçi Partisi'nin İl Temsilcileri Toplantısı, seçimler erdesinde ve içinde bulunduğumuz politik koşullarda ayrı bir önem taşıyordu. Toplantının ikinci gününde söz alan konuşmacılar, seçim sonuçlarının ve güncel politik koşulların ışığında sosyalist hareketin ve Türkiye İşçi Partisi'nin çeşitli sorunlarına değindiler. Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinde gelen temsilciler, sosyalist örgütlenmenin, faşizme karşı demokratik direnişin sorunları üzerinde enine boyuna durdular. Bu görüş alışverişini ve ortaya çıkan öneriler, hiç kuşkusuz gerek sosyalist hareketin gerekse demokratik güçlerin eylemlerinin önümüzdeki dönem gelişmesinde önemli temel taşları oluşturacak.

HÜKÜMET BUNALIMLARININ TEMELİ

Türkiye İşçi Partisi'nin 4. İl Temsilcileri Toplantısının ilk gününde Çağdaş Sahne salonunu dolduran kalabalık bir dinleyici topluluğunun alkışları ve "Sosyalist Türkiye" sloganları arasında Genel

Başkan Behice Boran açış konuşmasını yapmak üzere kürsiye girdi.

Genel Başkan Boran, konuşmasında ilk olarak "hükümet bunalımları" üzerinde durdu. Hükümet bunalımlarının yalnızca hükümetlerin oluşturulması sırasında ortaya çıkan güçlüklerle sınırlı olarak ele alınmaması gerektiğini vurgulayan Boran, bunun daha temelinde, daha köklü nedenleri olduğunu işaret etti ve bu konuda özette şunları söyledi:

"Partilerin yönetim kadrolarının ve liderlerinin helirli rolleri olmakla birlikte bunalımların nedenleri daha derinlerde yatmaktadır. Partimiz tarafından sürekli olarak işlendiği gibi, Türkiye kapitalizmi, 1960'ların son yılları ile birlikte, pazar, finansman ve döviz kaynakları olmak üzere üçlü bir darboğaza saplandı.

"Bu genel darboğazın yanısıra, bugün gelinen noktada, Türkiye sanayiinin bir başka sorunu daha ağırlığını duyurmaktadır: Tüketim malları sanayii, iç pazarı yeterince genişletememekten ve dış pazara da açılmamaktan doğan bir tıkanıklığın içine girmiştir. Bu tıkanıklık noktasında, hafif sanayiden ağır sanayie geçiş bir zorunluluk olarak belirmiştir. Ancak bu da büyük ölçüde iç ve dış finansman kaynaklarını gerektirdiğinden, Türkiye'nin finansman sorunu daha da

ağırlaşmaktadır.

"MC hükümeti, bu ağır sorunları çörsünde, para basmak ve DÇM gibi yolları deneyebilmiştir. Buna rağmen yeterli ölçüde dış kredi bulamamıştır. Uluslararası finans kuruluşları Türkiye'ye verecekleri kredileri bazı ekonomik ve politik koşulların gerçekleştirilmesi şartına bağlamakta, bu da sorunu daha da ağırlaştırılmaktadır."

İŞÇİ SINIFI HAREKETİ, DEMOKRASİ MÜCADELESİ

Boran konuşmasında daha sonra Türkiye kapitalizminin bunalımlarının politik plana, siyasal partiler planına nasıl yansıtıldığı üzerinde durdu. Burjuvazinin siyasal partilerindeki gelişmeleri özetleyen Boran, karşı cephedeki gelişmeleri olduğu kadar, işçi ve emekçi sınıflar içindeki gelişmeler ile onların siyasal hareketi konusuna da değinerek bu konuda özette şunları söyledi:

"1960'larla birlikte, işçi sınıfı daha da güçlendi. Demokratik hak ve özgür-

lüklerle sahip çıkma, başta işçi sınıfı olmak üzere diğer emekçi kesimlere hızla yayıldı. 1960-71 yılları, demokrasi mücadelesinin hızla geliştiği dönemdir.

"Bu demokrasi mücadelesinin en önemli ve anlamlı bir yanı da şuydu: Demokrasi mücadelesi, sosyalist mücadele ile birlikte, onunda işçiye geçerek veriliyordu. 1961 yılında kurulan Türkiye İşçi Partisi, giderek bilimsel sosyalist bir raya oturmaya başladı. Hızla gelişen güçlenen ve sosyalizmi amaçladığını ilan eden TIP'in dışında kalan farklı görüşteki sol ve sosyalist gruplar da demokrasi mücadelesine katılıyorlardı. Bu iki mücadelenin birlikteliği işçi sınıfının ekonomik-senkikal mücadelesine yansımakta da gecikmedi. 1967 yılında sınıf sendikacılığının esas alan DİSK kuruldu.

"Yükselen işçi sınıfı hareketine ve genel olarak demokratik toplumsal mücadelelere karşı burjuvazinin tepkisi ikili oldu. Birincisi, sola hayırsı frenlemek amacıyla "ortanın solu" çıkarıldı. Amaç olarak "sola duvar çekmek" öne sürüldü. Burjuvazinin ikinci tepkisi ise MHP'yi oluşturmak ve geliştirmek oldu. Aynı

MC YENİLGİYE

MHP koalisyonu üzerinde düşünülebilirceğini ileri sürdü.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran seçim günü televizyondan yayınlanan demecinde büyük burjuvazinin bir CHP-AP Koalisyonunu istediğini ve seçimlerden sonra onun üzerinde durulması olasılığının yüksek olduğunu belirtti. İlk hükümet denemesinden sonra böyle bir öneri "taktik veya manevra" olmadığı ısrarla vurgulanarak CHP Genel Başkanı tarafından ortaya atıldı. Fakat CHP'nin tek başına hükümet denemesini çok açık bir biçimde destekleyen işçiler ve sözcüleri kendi önerileri konusunda suskunluğu tercih ettiler.

TUNÇ'UN TEPKİSİ

Büyük burjuvazinin, kendi önerileri olan CHP-AP Koalisyonu konusunda açık destek koymamaları, bir yandan elde ettikleri kazanımları korumak, diğer yandan da, Cumhuriyet Halk Partisi'nin siyasal manevra yeteneğinden duydukları hayal kırıklığı ile açıklanıyor. Büyük burjuvazi, CHP-AP koalisyonu konusunda "dolaylı" yolları denemeyi tercih ediyor.

CHP-AP koalisyonu önerisine en büyük destek TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç'tan geldi. Tunç, bir taşla iki kuş vurmak için zamanın geldiğine karar verdi. Açıkça fakat her nedense MC hükümeti kurulduktan sonra genel greve gidileceğini ilan etti. Böylece "kararlı" ve aldığı kararların sorumluluğundan çekinmeyen bir sendika lideri olduğunu göstermek istiyordu. Tunç, genel grev çağrısı ile DİSK yöneticilerini de amaçsız şıraklemeyi planlıyordu. DİSK yöneticileri, ya Tunç'un kararının arkasından gitmek ya da kamu oyunda zor bir durumda düşmekle karşı karşıya bırakılmak isteniyordu. DİSK Genel Başkanı Türkler, buradaki sorunu görmekte geikmedi. Tunç'un tepkisini "sevindirici" bul-

Lockheed Unutuldu mu?

Türkiye'yi ilgilendiren bir Lockheed Skandalı Dosyası var. MC Hükümeti zamanında patladı. Çok çeşitli iddialar ortaya atıldı. Başta Demirel olmak üzere MC Hükümeti'nin temsilci ve sözcüleri, gelen belgelerde hiç bir isim olmadığını ileri sürdüler. Buna karşılık, MC Partilerinin önde gelen isimlerinin Lockheed ile ilgili olduğu kanısı yayıldı. Buna karşış iddialar da piyasaya sürüldü. Lockheed Skandalı Dosyasının partilerüstü bir niteliğe sahip olduğu izlenimi verildi.

Şimdi CHP, güven oyu alması bile hükümette. Bütün dosyalar ellerinde. CHP Bakanları, bilinen dosyaları açıklamaya ve basın toplantıları yapmaya devam ediyorlar. Fakat bugüne kadar Lockheed ile ilgili bir açıklama yapmadılar.

Şu anda CHP Hükümeti'ne açıklama düşüyor. Vakit kaybetmeden açıklama yapmak gerekiyor. Dünüm nedir? Gerçekten MC temsilci ve sözcülerinin iddia ettikleri gibi gelen belgeler isim yok mu? Eğer durum böyle ise bunu açıklamaktan korkmamak gerek. Yoksa Lockheed Dosyasının açıklanmamasını gerektiren başka nedenler mi var?

CHP Hükümeti'ne Lockheed Dosyası ile ilgili bir açıklama düşüyor. Her türlü iddiaya, belli bir zaman için de olsa, son vermek CHP Hükümetinin elinde. CHP, hükümette iken Lockheed Dosyası ile ilgili bir açıklama yapmazsa, muhalefete geçmesi halinde bu konuda söyleyecekleri inandırıcı olmaz.

Geçen hafta YURUYUŞ baskıya girenken CHP Genel Başkanı ve Başbakan Ecevit'in CHP-AP koalisyonu önerisi ortaya çıktı. Türkiye İşçi Partisi dışında herkes için "sürpriz" etkisi yapan bu öneri hafta içindeki tartışmalarda odak noktalarından birisi olmaya devam etti. Hafta içinde Demirel ve kader arkadaşları MC Hükümetinin çatısını kurmaya çıkarırken CHP Genel Başkanı da sık sık tekrarlattığı demecleriyle CHP-AP koalisyonu için kamu oyu yaratmaya çalışıldı. Hafta sonuna doğru CHP Genel Başkanı'nın demeclerinin MC Hükümeti'nin kuruluğunu güçleştirmekten çok kolaylaştırılmaya yaradığı konusundaki izlenim kuvvetlenmeye başladı. Cuma günü Milliyet'te Bedri, MC ortakları arasındaki çatlaqları gidermek için "yapıştırıcı demecler" veren bir Ecevit çizdi.

ANADOLU'N "HAYIR" I VE CHP-MSP ÖNERİSİ

CHP Genel Başkanı, geçen hafta sonunda Demirel'e böyle bir öneri ile gitmeden önce Genel Yürütme Kurulu ile Grup Yönetim Kurullarının ortak toplantısına çağırıldı. Bu öneri karşısında ilk saşırılanlar, CHP Grup Yöneticileri oldu. Bir çoğu CHP-AP Koalisyonuna karşı çıktı. Fakat karşı görüşünün sonuna kadar götürülen sadece Zonguldak Milletvekili Kemal Anadolu oldu. Anadolu, otlamada CHP-AP koalisyonuna "hayır" oyu verdi. Semih Eryıldız, Celal Paydaş ve CHP Millet Meclisi Grup Başkanvekili Ali Nejat Ölçen ise oylamada çekimser kaldılar. Tartışmalar sırasında CHP-AP koalisyonuna alternatif öneri, CHP Grup Başkanvekili Ali Nejat Ölçen'den geldi. Ölçen, CHP-AP koalisyonu yerine CHP-

süreçte AP de daha sağa kayarak MHP'nin yanına geldi.

"İşçi sınıfının bağımsız politik hareketi 1968-70 arası iç ideolojik hareket sonucunda bir sarımsı geçirdi. Daha sonra da 1971 yılında parti kapatıldı ve yöneticileri hapse alındı. Bunun sonucunda, 1961 öncesinde olduğu gibi, meydan burjuva partilerine kaldı. Bu boşlukta CHP ve onun sosyal demokrasisi boy altı. Demokratik toplumsal muhalefet de elde kalan biricik alternatif olarak ona kanaldı oldu.

"TIP'in kapatılması sonucu ülke politik hayatında demokrasi mücadelesi ile sosyalizm mücadelesinin içiçeliği ortadan kalktığında, demokrasi mücadelesi sosyalizm mücadelesinden kopmuş, demokratik toplumsal muhalefet özünde de bir ölçüde sosyal demokratlaşmıştır. Bunun içindir ki 1977 seçimlerinde TIP bütün vurgulamalarına rağmen faşizme karşı demokrasi mücadelesinin sosyalizm mücadelesiyle bütünlüğünü ileriye demokrat, sol seçmenlere yeterince kabul ettirememiş, demokrasi ile sosyalizm arasında son 7 yılda oluşturulmuş kopukluğu giderememiştir. TIP'in iki yıllık yaşama ve seçim çalışmaları buna başarmaya yetmemiştir. TIP'in seçimlerde beklenenin çok altında olduğu alman kaynaklarında bu olgu da vardır."

FAŞİZME KARŞI MÜCADELE

Boran, konuşmasında 1977 seçimlerinde MHP'nin gelişmesi olgusuna da dikkat çekti. MHP'ye yölenen büyük çoğunluğunun kapitalizme tepki duyan ancak bu tepkiyi sosyalizme yaklaşımla karşılayamayan kesimler olduğunu söyledi Boran, "Kapitalizmden kopanlar, arayış içinde olanlar MHP'ye yönelmelerini önlemek, onları sosyalizme kanalizasyon etmek işi sınıfın partisinden, TIP'in etkinliğinin artması ile sağlanabilecektir" dedi.

MSP ve CHP'yi de ele alarak bu partileri değerlendiren Boran, daha sonra son günlerde çok tartışılan bir konuya, burjuvazi ile partiler arasındaki ilişkilere de-

ğinerek bu konuda şu hatırlatmayı yaptı:

"Partilerin davranışlarını, özünde sosyal sınıflar belirlemekle birlikte sınıf ve parti özdeş değildir. Hele burjuva partilerinin ve yöneticilerinin kendi sınıfsal çıkarımları için kalmakla birlikte, ayrıca partisel ve kişisel hesapları da vardır. CHP'nin tek başına iktidara gelme isteği karşısında eski MC partilerinin ve yöneticilerinin bu partisel ve kişisel hesapları ağır basmıştır ve kendi saflarından CHP'ye olası kaymaları önlemek için seferber olmuşlardır."

Konuşmasının son bölümünde son politik gelişmeleri, CHP'nin güneye alman programını, yeni MC olasılıklarını değerlendiren Boran, faşizmi geriletmeye, demokrasiyi geliştirme sorununu CHP'yi iktidara getirmekle özdeşleştirmeyi bir kez daha hatırlattı. CHP'nin hızla burjuvaziye kayışı karşısında, CHP'nin demokratik bir çizgiye çekilmesi görevinin başta işçi sınıfı olmak üzere demokratik toplumsal muhalefete düşüğünü vurgulayan Boran, TIP'in bu alandaki görevlerini hatırlattı ve konuşmasını "Örgütlü, birleşik güç yenilmez" sözleri ile bitirdi.

Boran'ın konuşmasından sonra dinleyenlere kapalı olarak İki Temsilcileri toplantısında Genel Sekreter Nihat Sargin çeşitli örgüt sorunlarına ilişkin bir rapor sundu. Bu rapordan sonra toplantının ilk günü tamamlandı.

Toplantının ikinci gününde, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden gelen temsilciler, genel politik duruma ve örgütsel çalışmalara ilişkin olarak söz aldılar. Bundan sonra genel bir değerlendirme ve kapanış konuşmasını yapmak üzere Genel Başkan Boran tekrar kürsüye geldi. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı kapanış konuşmasında "Partimle her zaman kıvanç duyuyum; fakat bu toplantıda temsilciler arkadaşlarımızın konuşmalarındaki yüksek ideolojik ve teorik düzey, büyük kararlılık, Partimle kıvanç duymada ne kadar haklı olduğumu bir kez daha gösterdi" dedi.

Kara Kuvvetleri çekişme- Komutanlığı ve İktidar Olma

YÜRÜYÜŞ'ün geçen pazartesi günü dağıtımı yapılan son sayısında şunlar yazıldı: "Ersun, emekliye sevk edilince yerine Birinci Ordu Komutanı Adnan Ersöz'ün getirilmesi gerekiyor. Silahlı Kuvvetlerdeki kanunlara ve teamüllere göre de vekalet görevinin İstanbul'daki Ordu Komutanı Ersöz'e verilmesi zorunlu. Genel Kurmay Başkanı'nın Kara Kuvvetleri Komutanı'na vekalet etmesi, tıpkı Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın bir korgeneralin getirilmesi gibi kanunların ve teamüllerin zorlanması anlamına geliyor. Ancak Demirel, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nı üçüncü Ordu Komutanı Orgeneral Ali Fethi Esener'i getirmek istediği için şimdiye kadarki uygulamanın dışına çıkılıyor."

YÜRÜYÜŞ, Ersun'un emeklilik işleminin Cumhurbaşkanı Korutürk, Başbakan Demirel ve Genel Kurmay Başkanı Sancar arasında geliştirilip uygulanmaya konduğunu yazdı. Geçen haftaki yazıdan sonra Çarşamba günü Orgeneral Ersöz, Kara Kuvvetleri Komutanlığına vekaleten atandı. Bu atama ile ilgili olarak ANKA Ajansı "Cumhurbaşkanı ile hükümet, Genel Kurmay Başkanlığına uyarılarda bulunmuşlardır" dedi. Genel Kurmay Başkanı'nun beklemeden yana eğilimi, bu uyarılara düzeldi.

Başbakan Ecevit, Perşembe günü Cumhurbaşkanı ile görüşükten sonra yaptığı basın toplantısına yumaşık başladı. Fakat daha sonra üç cephe partisinden, Kara Kuvvetleri Komutanlığı konusunda gizli bir anlaşma yaptıklarını söylerken sertleşti. Bu arada kuvvet komutanlığına atamalarda önceliğin Genel Kurmay Başkanı'nda olduğunu ileri sürdü. İleri sürülen bu iddialara dikkatli olmak gerekir. CHP Genel Başkanı'nun bu arada sık sık vurguladığı ve Demirel'in içinde sindiremediğini söylediği "kuvvetler ayırımı" ilkesinin değerlendirilmesinde fazla ileriye gitmemek gerekiyor. Kuvvetler ayırımı ilkesine, yargı ve yürütme kuvvetlerinin arasında bir de Silahlı Kuvvetler girmiyor. Silahlı Kuvvetlerin hükümete bağlı olduğunu, her zaman istediği atamaları yapamıyacağını, kanun ve teamüllere uyma koşulu ile atamaları yapma hakkının da yürütme kuvvetinde olduğunu ve Silahlı Kuvvetlerin istedikleri zaman istedikleri demecileri veremeyeceklerini unutmamak gerekiyor. Unutanlar, iktidar olmazlar.

MAHKUMDUR

duğunu söyledi. Fakat genel greve katılım katılmama sorununu zamana bıraktı.

ORDUYA ÇAĞRI VE YORUMLAR

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Tunç, MC Hükümetinin kurulması halinde genel greve öncülük edeceğini açıklarken Silahlı Kuvvetleri de soruna müdahale etmeye çağırdu. Konumu, yeri ve ilişkileri ne olursa olsun bir sendika liderinin ağzından almayla cesaret bile edememesi gereken bir çağrı yaptı. Bu çağrıya en sert tepki Adalet Partisi Genel Sekreteri Nahit Menteşe'den geldi. Menteşe, Tunç hakkında soruşturma açılmasını istedi. Bir gün sonra da Genel Kurmay Başkanı Sancar, görüşlerini açıkladı. Sancar'ın açıklaması ile Menteşe'nin demeci arasındaki paralellik dikkati çekti. Sancar'ın demecinde, hükümet kuruluşunun dik-

katle izlendiği de yer aldı. Tunç'un çağrısından hemen sonra gelen bu açıklamalar en azından Genel Kurmay Başkanı'nın bir MC hükümetinin kurulmasını problem olarak görmediği şeklinde değerlendirildi.

Tunç'un Silahlı Kuvvetlere çıkardığı çağrı, ileriye yaygın organlarında da yorum ve değerlendirmelere yol açtı. Perşembe günü Cumhuriyet Gazetesinin "Olayların Ardındaki Gerçek" sütünü şöyle bitti: "Disardan uygulanan silah ambargosu Ordu'ya iki buçuk yıldan beri sıkıntıyla düşürmüştür durumdadır. Böyle bir dönemde Ordu'ya bir de iç politika-nın düzenlenmesini yüklemek, yalnız demokratik rejime değil, mantığa da sığacak bir iş sayılmaz." Böylece Tunç'un çağrısının yersizliği belirtildi. Ancak bu belirlenme gerekli dikkate yapılamadı. Çünkü Silahlı Kuvvetlerin silah ambargosu ile sıkıntıda karkantıda çağrının reddedilme-

si başka bir dönemde başka bir değerlendirme yapılmasının mümkün olabileceği şeklinde anlaşılabilir...

MSP VE MHP RAHATLIYOR

CHP Genel Başkanı'nın CHP-AP koalisyonu önerisi, ilk sonuç olarak, Adalet Partisi'nin MSP ve MHP karşısında pazarlık gücünün artmasına neden oldu. Fakat büyük sermayenin bu öneriyi açıkça destek olmaktan kaçınıp dolaylı yollarla terah etmesi, Sancar'ın böyle bir hükümete karşı olmadığı şeklinde yorumlanan demeci ve Hüriyet'in Milli Selamet Partisi'ne itirazı dışında büyük taraflı basın tutumu, MSP ve MHP'nin rahatlamasına yol açtı. Hafta başında pazarlık gücünü kaybeden bu iki parti, hafta sonuna doğru pazarlık koşullarını bir bir Demirel'in önüne koymaya başladılar. Bu yüzden pazarlık görüşmeleri uzadı.

MC YENİLGİYE MAHKUMDUR

MC Hükümetinin kurulum olasılığının güclemesi, Cumhuriyet Halk Partisi'nin her gün yeni bir öneri ile ortaya çıkması, Türkiye İşçi Partisi'nin dışındaki ileriye kesimde de bir kararsızlığın su yüzüne çıkmasına sebep oldu. Bu kararsızlık, herkesin kendi konumunu yeniden değerlendirmesine olanak hazırlıyor. Seçimlerden önce ve seçimlerden sonrasında "MC gelirse hayat olmaz" diyenler şimdi "gelirse görücü de var" demeye başladılar. İleriye kesim, Cumhuriyet Halk Partisi'nin işlevlerini abartmadan kabul ederek kendi gücüne güvenme ihtiyacını duymak zorunda kaldı. Böyle bir durumun çok sağlıklı gelişmelere yol açması mümkün. Eğer bu kararsızlık, Behice Boran'ın "örgütlü, birleşik güç yenilmez" sözü etrafında geniş bir kararlılığa dönüşürse MC yenilgiye mahkum olur.

ÇEVİKÇE, HAVALARIN ÖZELLEŞTİRİLMESİNİ DURDURDU

● CHP Hükümeti'nin bakanlar MC Hükümeti dönemindeki aksaklıklar, yolsuzlukları, haksızlıkları sergilerlerken Ulaştırma Bakanı Erol Çevikçe, Türkiye havalarının özel sektöre peşkeş çekilmesi planlarına set çekti. CHP Hükümeti'nin Ulaştırma Bakanı, ağır baskıları göğüsleyerek, bir başlangıç ve arkası gelecek olan özel sektöre uçur izni verme oyunlarını durdurdu. Bursalı iki büyük zenginini kurduğu Bursa Hava Yollarına uçur izni vermedi. Böylece Adalet Partisi'nin Genel Sekreteri Nahit Menteşe'nin Ulaştırma Bakanlığının zamanında tezgahlanan ve gazetelerde açıklanmış resimleri yayınlanmış olan Bursa Hava Yolları girişimi şimdilik durdurulmuş oldu.

Erol Çevikçe, bu karar alırken CHP Hükümetinin bazı bakanları ile uyum sağlayamadı. Ulaştırma Bakanlığı, Bursa

Hava Yolları ile ilgili olarak daha önceki hükümet döneminde ilgili bakanlıklar olan Ticaret Bakanlığı ile Gümrük ve Tekel Bakanlığından görüş istemişti. Bu iki bakanlık da görüşlerini CHP Hükümeti zamanında Ulaştırma Bakanlığı'na bildirdiler. Ziya Miezinoğlu'nun başında bulunduğu Ticaret Bakanlığı ile Mehmet Can'ın başında bulunduğu Gümrük ve Tekel Bakanlığı, Bursa Hava Yollarına uçur izni verilmesi konusunda otulmuş görüş bildirdiler. CHP'nin Ulaştırma Bakanı Çevikçe ise bu iki otulmuş görüşe rağmen hava ulaştırmasının özel sektöre peşkeş çekilmesine izin vermedi.

Bursa Hava Yollarına izin verilmesi yolunda olumlu görüşe sahip olanlar CHP'nin Ticaret ve Gümrük ve Tekel Bakanlarından ibaret değil. Türk Hava Yolları'nın pilotlarının çoğu da aynı eğilimdedir. Pilotların çoğu, günlük uçulan-

ların Diyarbakır ya da Van'da bitmesinden rahatsız oluyorlardı. Günlük uçuşlarının Londra veya Frankfurt'a bitmesini de böylece geceleme-yi Batı kapitalizminin büyük kentlerine geçirmeyi, Diyarbakır ya da Van'a tercih ediyorlardı. THY iç seferler yaptıkça, bu tercihin gerçekleşmesini mümkün oluyordu. Bursa Hava Yolları, iç hatları özel sektöre devredilmesi konusunda bir başlangıç olacaktır. Bu başlangıç, ilerlerinde Millî Tur da olduğu bir çok şirketin sürdürmek istedikleri biliyorlardı. Bu yüzden Bursa Hava Yolları'na uçur izni verilmesi için baskı çok çeşitli idi. Fakat tüm bu baskılara rağmen Ulaştırma Bakanı Çevikçe isteği reddetmekte tereddüt etmedi. Bunun üzerine Bursa Hava Yolları'nın sahipleri, Başbakan Ecevit'e görüşme yollarını aramaya başladılar.

SINIF VE KİTLE SENDİKACILIĞI İLKELERİ TİTİZLİKLE UYGULANMALIDIR

SENDİKALARA PARTİ İŞLEVI YÜKLEMEK, BÖYLECE SENDİKALARIN KİTLESEL İŞLEVLERİNİ YOK SAYMAK VEYA KÜÇÜMSEMİK. SENDİKA İÇİ DEMOKRASİYİ ORTADAN KALDIRMAK, TASFİYECİLİK, ÖRGÜTSEL BAĞIMSIZLIĞI TİTİZLİKLE KORUMAMAK: SENDİKALARI SİYASAL ÖRGÜTLERİN YAN KURULUŞU GİBİ GÖRMEK, SAPMADIR.

SENDİKAL HAREKETİN NİTELİĞİ VE BOYUTLARI SON ZAMANLARDA EN ÇOK TARTIŞILAN KONULAR ARASINDA. SORUNA YANLIŞ YAKLAŞIMLARIN GETİRDİĞİ KARGAŞA ORTAMINDA. SENDİKA VE KİTLE ÖRGÜTLERİ GİBİ KAVRAMLARIN İÇERİĞİNİ AÇIĞA KAVUŞTURMAK GEREKİYOR. YÜRÜYÜŞ, BU KONUDA SOSYAL-İŞ SENDİKASI BAŞKANI ÖZCAN KESGEÇ'E BAZI SORULAR YÖNELTİ. YÜRÜYÜŞ'ÜN SORULARI VE KESGEÇ'İN YANITLARI ŞÖYLE:

◆ *Demokratik kitle örgütleri olarak sendikalar ilişkin doğru ve yanlış bakışlar nelerdir?*

◆ İşçi sınıfı bilimini, bilimsel sosyalizmi ilke edinmiş sendikalar, "sınıf ve kitle sendikacılığı" diye tanımlanan anlayışın sahibi ve savunucusudurlar.

Sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini ise sendikamızın V. Genel Kurulunda alınan bir karar aynen belirterek açıklamak istiyorum. V. Genel Kurulumuzun karar şöleye:

"İşçi sınıfının örgütsel yapılan ve amaçları bakımından birbirinden farklı olan iki örgütü vardır. 1- Sınıf Sendikaları, 2- Parti.

İşçi sınıfı sendikaları, örgütsel yapıları bakımından kitleseldir. Amaçları bakımından da, işçi sınıfının ekonomik çıkarlarını burjuvaziye karşı savunmak, sömürü oranını koşulları önöreceği en ileri şekilde azaltmak, işgüvenliği ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlamak ve bu doğrultuda en kararlı mücadeleyi vermekle yükümlüdür sendikalar.

İşçi sınıfımızın sendikal planda verilen mücadelesinin, ekonomik-demokratik-ideolojik ve politik mücadele bütünü içinde ele alınması kesin şart olarak tanır. Ancak bu bütünlüğün sağlanması, ilkel bir çalışma anlayışına sahip olmakla ve bu yönde uğraş vermekle mümkündür.

İşçi sınıfı partisi ise, örgütsel yapısı bakımından kitlesel değildir. Örgüt yapıları, işçi sınıfı ve müttefik emekçi kitlelerin, tüm demokrat küçük burjuva katmanların en bilinçli ve en öncü kişilerinden oluşur. İşçi sınıfı partisi, amaç bakımından da özel olarak sendikalardan ve genel olarak tüm demokratik kitle örgütlerinden ayrılır. Parti, toplumun çelişkilerini çözmeye mücadelesi vermekten başka, başta işçi sınıfı ve müttefik emekçi kitlelerle tüm halkın kurtuluşu demek olan iktidara geliş mücadelesi verir. Başka bir deyişle, işçi sınıfı partisi, işçi sınıfının dar sınıfsal çıkarlarını değil tüm toplumun yararına yönelik bir mücadeleyi amaçlar.

... Özel olarak sendikaları, genel olarak tüm demokratik kitle örgütlerini örgütsel yapılan ve amaçları bakımından parti gibi görüp, teorik düzde ne söylenirse söylenir, bu anlamda bir çalışmada içinde olan kişi, grup ve grupçukları sapa olarak niteler...

... Özel yerde aldığı politik hareketlerden kaynaklanan kişileri değerlendiren, onların tutum, anlayış ve önerileriyle sendikal alandaki her soruna somut çözüm önerileri getirmelerini, çözümleri kolaylaştırılmaları ve ulaşılan sonuçları korumalarını ve perçinlemelerini ölçü alır..."

İlericiler, demokratlar ve sosyalistlerin hayata geçirilmesi için uğraş verdikleri ve verecekleri ilkeleri içeren bu kararları açarak maddeleştirirsek, sınıf sendikacılığında doğru olan ile yanlış olanı daha da belirginleştirmiş oluruz.

◆ *Bu "maddeleştirme" nasıl yapılır?*

◆ *Şöyle:*

1- Kitlelerin somut ekonomik-demokratik mücadelesini ve istemlerini sendikalar yok sayamazlar, küçümseyemezler. Aksine kalkış noktaları daima budur. Bu olmalıdır. Bunun böyle olması, işçi sınıfının mücadelesini sadece "ekonomik" mücadele çemberi içine hapsedmek anlamına gelmez. Çünkü sınıf sendikaları bu mücadeleyi işçi sınıfının ideolojik-politik mücadelesi ile uyumlu, onun hedeflerine paralel yürütür.

2- Bu uyumluluk, sendikaların siyasi partilerin yan örgütü haline gelmeleri anlamına gelmez. Bu kesinlikle yanlıştır. Aksine sendikaların örgütsel bağımsızlığı esastır. Sendikalar kendi organlarına yönetilir.

3- Sendikalar gerek işlevleri, gerekse kitleleri itibar ile parti değildirlir. Olamazlar. Sendikalar parti işlevi ile yüklemek giderek Anarko-Sendikalizm batabatma düşmek demektir.

4- Sendika içi demokrasi, sınıf ve kitle sendikacılığının temel öğelerinden biridir. Sendikalarda politik düşünce özgürlüğü ve farklı politik düşüncede olanların var olması esastır. Üyeler ve yöneticiler sendika içinde politik görüşlerine göre değil; ekonomik-demokratik platformda sendikamızın sürdürdüğü işlevlerdeki somut davranış ve önerileri ile değerlendirilirler. Yönetimde olanların kendi görüşlerini paylaşmayanlara veya herhangi bir politik görüş sahiplerinin, bu görüşte olmayanları tasfiye'ye her ne biçimde ve kılıfta olursa olsun yönelmeleri, uygulamaları yanlıştır.

5- Sınıf ve kitle sendikacılığı, işçi sınıfının sendikal mücadelesini dahi, burjuvazinin şu veya bu kesiminin kuynuuna takmayı reddeder. Demokratik mücadelede güç ve işbirliği, demokratik güçlerin birlik ve dayanışması, işçi sınıfının bağımsız ideolojisi esas alınarak yapılır ve yapılmalıdır.

Özette, sendikalarda; kitlesel işlevleri yok saymak veya küçümsemek, parti işlevi yüklemek, sendika içi demokrasiyi ortadan kaldırma, tasfiyecilik, örgütsel bağımsızlığı titizlikle korumamak, siyasi örgütlerin yan kuruluşu gibi görünmek, ekonomik mücadeleyi işçi sınıfının ideolojik-politik mücadelesi ile uyumlu yürütmek, en geniş ilkel birlik ve dayanışmayı sağlamamak; sapmadır.

◆ *Sizce bugün sendikalarda ve demokratik kitle örgütlerinde durum, bu açıdan nasıldır?*

◆ Kanımca bugün, tüm sendika ve kitle örgütleri için bu ilkelerin uygulanmadığını söylemek bir yana, bu ilkelere inanıldığını dahi söylemek olanaksızdır. Sınıf ve kitle sendikacılığının bu ilkelerini tümü ile yadsayanlar vardır. Sözde kabul eden, eylem ve uygulamaları reddedenler de vardır. İçtenlikle inanan

ve uygulamaya, hayata geçirmeye çalışınlar vardır. Şüphesiz ki, sosyalistler bu bölümdedir. Hayata geçirme uğraşındaki eksiklikleri veya bilmeden yapılan yanlışları karıştırmamak gerekir.

DISK'in kuruluşundan bu yana ilkelere bunlardır.

İnanıyorum ki, işçi sınıfımızın ilerici sendikal birliği ergeç bu ilkelere DISK'te sağlanır. Görev bunu sağlama ve et-samnadır. Sapmalara karşı mücadelede başarılıdır.

TÖB-DER FİSE'YE KATILDI

• TÖB-DER'in uluslararası öğretmen kuruluşu FİSE'ye katılma istemi FİSE Genel Kurulunda oybirliği ile kabul edildi. Böylelikle Türkiye'de ilk kez bir "memur" kuruluşu uluslararası bir örgüte üye olabildi.

Gerçi Türkiye'de örneğin TMMOB COPİSSEE adlı uluslararası mimar ve mühendis örgütleri ile dayanışma içinde, TÖTED'in mücadelesi uluslararası teknik eleman örgütleri tarafından destek görüyor ama, TÖB-DER'in FİSE'ye üye olması bir başka anlamı sahip.

Tüm engellere rağmen TÖB-DER'in FİSE'ye üye olabilmesi Türkiye'deki öğretmenler sendikal hakları için sürdürdüğü mücadelede yeni açılımlar getirecek.

TÖB-DER KÜTAHYA ŞUBESİ GENEL KURULU YAPILDI

TÖB-DER Şube kongreleri sürüyor. Geçenlerde Kutahya TÖB-DER şubesinin de genel kurulu yapıldı. Genel Kurul sonunda yapılan seçimleri "Demokrasi İçin Birlik" adı altında seçimlere katılan adaylar kazandı.

Kutahya TÖB-DER Şubesinin genel kurulu geçen yıllara oranla çok daha canlı ve tartışmalı geçti. "Atatürkçü Devrimci Sosyal Demokrat Grup" adını taşıyan grup TÖB-DER'in sürdürmekte olduğu ilerici çizgiye bazı eleştiriler yön-

eltti. Genel Kurulda "Devrimci Birlik" adını taşıyan grubun da birbine son derece karşı gibi görünen düşüncedeki öğretmenler tarafından oluşturulduğu gözle çarpıyordu. TÖB-DER'e ve diğer kitle örgütlerine önümüzdeki dönemlerde düşen görevler tartışılmaları ekisini oluşturdu.

Genel Kurulda yapılan seçimlerde "Demokrasi İçin Birlik Grubu" 83, "Atatürkçü Devrimci Sosyal Demokratlar Grubu" 56, "Devrimci Birlik Grubu" 19 oy aldılar.

ŞANLI "HORA" ŞİMDİ NEREDE?

DEMİRTAŞ CEYHUN

Anımsayacaksınız, geçtiğimiz yaz aylarında bizim bir "Şanlı Hora" kavgamız vardı. Renkli başımız, gazetelerinin birinci sayfelerinde koca koca renkli Hora fotoğrafları yayımlardı. MC televizyonu özel çekim ekipleri göndermişti, haber programlarındaki sürelerle yetinmezlerdi de ayrı programlar yaparlardı. Gecemiz gündüzünü Hora'ydı. Hora, onurumuzdu. Sanki geleceğimiz, Hora'nın geleceğine bağlanmıştı. Hora Ege'ye açıldı, Hora İzmir limanına girdi, Hora'nın yanından Yunan gemisi geçti, Hora'nın üstünden uçak uçtu, diye günler boyu meraklanmıştık. Ana muhalefet partisi lideri Sayın Ecevit Hora'nın aleyhine demec verdi mi, MC iktidarı hop oturur, hop kalkardı. Hora'nın görevini küçümsemek, yaptıklarından kuşku duyar olmak, sözcüğün tam anlamıyla, kişinin vatan hainliğinin çürütülemez kanıtıydı.

Gerçekten, Hora'nı oldu? Hani, adı sonradan değiştirilip MTA Sismik I yapılan araştırma gemisi ne oldu? Gerçekten, araştırma yapmak üzere gittiği Ege denizinde, karasularımızdan çıkıp uluslararası sulara girmiş miydi? Oralarda gerçekten sismik araştırmalar mı yapılmıştı? Araştırma yapıysa, bu araştırma sonuçları ne çıktı? Karasularımızda, ya da kıta sahanlığımızda petrol bulunamadı mı? Sahi, bizim bir de Ege denizinde, Yunanlılarla kıta sahanlığı sorununuz vardı. Acaba ne oldu?

Allah aşkına, bu soruların yanıtlarını bir bileniniz varsa, bana yazıversin. Ne ki, bu soruların yanıtlarını bilmiyorum ya, bu Hora adlı geminin (MTA Sismik I'nin) şimdi nelerde olduğunu da ben size söyleyeyeyim. Geçenlerde bir raslantı sonucu farkına vardım. İstanbul'da, Ortaköy ile Arnavutköy arasında, o canım Boğazın yüzkarası Kömür Depolarını geçiverince Kuruçeme denilen bir yer vardır. Hora, işte şimdi orada. Petrol Ofis'in akar yakıt deposunun rıhtımına bağlanmış yatıyor. Gördüğümde, görevli bir iki kişi, küçük güverteye masa kurmuş, yaz akşamının keyfini çıkarıyordu. Kim bilir, Hora personeli belki şimdilerde de istavrit avıyla filan meşgul. İkinci serinliğinde, çaparılarını salveriyorlardı denize, akşam nafakası çıkarıyorlardı. Bilmem, Sayın Ecevit'in, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımından haberi var mıdır?

Ama, Hora bu tür olayların bildiğimiz kadanyalı ne ilkidir, ne de sonucusu. Çünkü, yasadır. Kapitalizm, politikasını her zaman Menderes'in o ünlü sözünde belirttiği şekilde, "Hafıza-i beşer nıssan ile malüldür" mantığı üzerine kurar. Yani onlara göre, insan hafızası unuttukandır. Siz istediğinizi korkmadan yapın, nasi olsa unutulacaktır. Yeter ki, unutulacak kadar bir sürenin geçmesini sağlayın. Yani zamanlamayı iyi yapın.

Kapitalizm dar boğazlara girdi mi, her zaman bu yöntemi uygulamıştır. Toplumun dikkatini böylece yayıp olaylara çekmiş ve durumunu kurtarıcı önerileri daha bir kolay almıştır.

Kuşkusuz Hora da böyle bir oyundu. Ekonomik dar boğazlara girmiş egemen güçlerimiz, durup dururken böyle bir oyun icad etmişti. Kontrolündeki gazete, radyo, televizyon gibi yayın organlarıyla da sanki Yunanistan'la aramızda bir savaşın çıkması an meselesiymiş gibi bir hava yaratılmıştı. Hani insanın şimdi başka işi olmaya da, bu Hora kavgası ile Ege Kıta Sahanlığı kavgasının arkasına gizlenen oyunun bir araştırıp çıkara... Kim bilir nelerle karşılaşırız.

Çünkü baksanıza, muhalefetçiyken toplumuzun o günlerdeki en önemli sorunumuz gibi yansıttığı bu Hora sorununa, bu Kıta Sahanlığı sorununa şimdilerde CHP iktidarda da sahip çıkmıyor. Kıbn's'tan, AET'den filan söz açıyorlar da, bu konulara değinmiyorlar. Demek, yansıtıldığı kadar önemli ve ciddi bir sorun değilmiş bunlar, şimdi daha iyi anlıyoruz.

Ne ki, insan bunları düşününce, sermaye sınıfı politikacılarının hangi sözlerine güvenebileceğini de kestiremiyor. Diyelim, CHP seçim öncesinde 141 ve 142. maddeleri değiştireceğini (kaldıracağını) söylemiyordu, ama biz buna da razıydık), lokavtı kaldıracağını, referandumu getireceğini, genel grev hakkını vereceğini filan vaad edenler de acaba aynı tür bir hesap içinde miydi bilemiyor. Hani, daha seçimler biter bitmez Sayın Ecevit'in, ortada fol yok yumurta yokken, emeççi sınıflardan özür dileyip, sözlerine yerine getiremeyeceğini açıklaması da acaba böyle bir oyunun parçası mıydı diye insan şaşırıp kalıyor.

Nitekim, şimdi de AP-CHP koalisyonunu öneriyor Sayın Ecevit. Oysa gene seçim arifesindeki konuşmalarında AP'yi şiddetle eleştiren, demokrasi anlayışları arasında büyük farklılıklar bulunduğunu söyleyen de kendisiydi.

Yani AP'nin temelinde faşist bir parti olduğunu ima ediyordu. Acaba o gündün bugüne değişen şey ne? Yoksa, işçi ve emeççi sınıflara şirin gözükebilmek için mi söylenmişti bu sözler? Doğrusu insan bunları düşündükçe daha bir üperiyor. Galiba gene bir Hora oyunu oynanıyor. Nasıl olsa önümüzdeki seçimlere daha 4 yıl gibi bayağı büyük bir süre var ve insanların hafızaları unuttukandır hesapları yapılıyor.

Yapılıyor olsa gerek, çünkü biz devrimcilerin artık gına getirdiği bir temcit pilavı gene önümüze sürülmek isteniyor. İşte bundan kuşulanıyoruz.

Gariptir, kişiler "ben dememiş miydim?" demekten dehşetli hoşlanırlar. Ama inanın, bunu demek istemiyoruz. Fakat elde değil. Olayların bizi doğruladığı da açık. Seçim öncesinde de defalarca söylemiştik. Burjuva partilerin işçi ve emeççi sınıflara şirin gözükmeye manevralarının ilk kez bizde oynamadığını, Ecevit olayının aslında sermaye sınıfına batıda yıllardır uyguladığı yöntem olduğunu belirtmiştik. Ve istemeye istemeye de, Sayın Ecevit'in seçim sonrasında işçi ve emeççi sınıflara dönüp, göz kırparak "Beni anlayın, enseme namlunun soğuk ucunu duyuyorum. Her şeyleri açıklayamıyorum sizlere. Sözlerimi bu nedenle yerine getiremeyeceğim. Çünkü rejimin geleceği söz konusudur. İsrar ederseniz faşizme gelecektir." gibisinden konuşma girişimlerinde bulunacağını söylüyorduk. Nitekim tahminlerimiz, umduğumuzdan da erken çıktı.

Sayın Ecevit, "olağanüstü günler yaşıyoruz" diyor şimdi. Rejimin geleceğinden söz ediyor. Partisinin devlet kurucusu bir parti olduğunu söylüyor. Ve bu burjuva devletin üzerine gözü gibi titrediğini açık açık belirtiyor.

Biz devrimciler, bu olağanüstü durum öcüsü masalını öylesine çok yaşıyoruz ki...

Faşist MC hükümetinin kurucusu AP'nin, CHP ile ortaklaşa bir hükümet kurunca birden kuzu kesileceğini, anti faşist kesileceğini beklemek, doğrusu safdillikten de öte bir durum olsa gerek.

Görünmez asker korkulan üretirekten zorlama bir CHP-AP ortaklığı demokrasisine işçi ve emeççi sınıflar nasıl inandırılabilir, anlayamıyoruz. Şimdilerde galiba 12 Mart'ı iyi anımsamakta yararlar var. O günlerde de, bazı çevreler kurtuluş işçi ve emeççi sınıflarımızı bir cuntanın kuynuğuna takmakta gösterirlerdi. Aynı şekilde tarafsız başbakan aldatmacalarıyla bir CHP-AP koalisyonu gerçekleştirilmişti. Nihat Erim deneyi bunca sürede unutulmuş olsun, inanılır gibi değil. Ama dediği ya, kapitalizm politikasını insanın hafızalarını unuttukları üzerine kurar. Galiba, 12 Mart'ı unuttuğumuz sanılmakta.

Fakat acı olan da burada yatmakta ya...

Bileceksiniz, 12 Mart, sosyalist muhalefet parlamentodan çıkarıldıktan sonra gerçekleştirilmiştir. Ve unutulması gereken nokta da şudur ki, egemen çevreler 1977 seçimlerinde de parlamentoya yeniden sosyalist bir muhalefet grubunun girmeesi için ellerinden geleni artlarına koymamışlardır. Şimdi de bu boşluktan yararlanıp, bu yeni oyunlarını daha rahat sahneye bileceklerini bilmektedirler.

Ne ki, işin acısı, egemen çevrelerin bu oyunlarını kamuoyunda devrimci tanınan bazı kuruluşların da katılmasıdır. Hatta hâlâ uyanmamış görüşmeleridir. Oysa, şimdi parlamentoda bir sosyalist muhalefet grubunun bulunmasının değeri açıktır.

Galiba egemen çevreler bu kez de CHP babasına bağlamak suretiyle işçi ve emeççi sınıflarını bir 4 yıl daha Hora gemisine benzetmek istiyorlar, nasıl olsa gelecek seçimlere kadar unutulur deyip.

Ama kolay değil artık.

FAŞİST SALDIRILAR TIP'LILARI YILDIRAMAZ

12 Temmuz günü akşamı Görev Gazetesi'nde Türkiye İşçi Partilerine, Ulku Ocaklarına üye faşistler saldırı. Türkiye İşçi Partisi Üsküdar İlçe Başkanı ve birisi ağır olmak üzere iki üye yaralandı. Kolluk kuvvetlerinin gözleri önünde saldırıda bulunanlardan üç Ulku Ocaklı gözaltına alındı. Bu konuda Türkiye İşçi Partisi İstanbul İl Merkezinde aşağıdaki açıklama yapılmıştır:

"Önceki gün akşam Beylerbeyi'nde 'Görev Gazetesi' salan Parti üyelerimize Ulku Ocaklarına mensup 15 kişilik faşist bir grup saldırıda bulunmuştur. Üsküdar İlçe Başkanımız ve biri ağır olmak üzere iki üyemiz çeşitli yerlerinden yaralan-

mışlardır. Kolluk kuvvetlerinin gözleri önünde saldırıda bulunan faşistlerden üçü yakalanarak gözaltına alındı. Kaçan saldırganlar Üsküdar Ulku Ocakları şubesine sığınmışlardır. Saldırganlardan isimleri tesbit edilene. Ulku Ocaklarına üye Koksul Usta, Tezcan Hardal, Ahmet Demir ve Ali isimli kişilerdir.

"Sermayenin emrindeki faşist güçler, işçi sınıflarını ve emeççi halkımızı barmışlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini durdurabilmek için saldırılarına hergün bir yenisini ekleyerek devam ediyorlar. Ülkemizde hergün birçok örneği görülen bu saldırılardan mullaka hesap sorulmalıdır ve sorulacaktır. Bu tür saldırılar Türkiye İşçi Partilerini yıldırıyor-

TOPRAK REFORMU SO VE URFA UYGULAMAS

Türkiye İşçi Partisi Siverek İlçe Başkanı Necat Sıyahkan ile Parti üyesi, araştırmacı H. Sait'in "Toprak Reformu Sorunu ve Urfa Uygulaması" başlığını taşıyan çalışmaları, Marx ve Lenin'in ortaya çıkardığı bir gerçeğin belirtilmesiyle başlıyor: Teoride toprak üzerindeki özel mülkiyeti yadsıyabilen radikal burjuvazi pratikte buna bir türlü cesaret edemez. Kapitalist gelişme açısından önemli olan toprağın mülkiyeti değil, sermayenin kendisini bu topraklar üzerinde artırdığı gibi kullanabilmesidir. Bir başka deyişle, asıl önemli ve yeterli olan, kapitalist işletmecinin toprağı istediği gibi kullanabilmesidir. Buna karşılık, az gelişmiş ülkelerde burjuvazi kendisini hiç bir zaman feodal büyük toprak mülkiyetini bir kaleme siltip atacak kadar güçlü ve devrimi bulmamış; bu mülkiyete dokunmamayı kabul ederek, feodal sahiplik altındaki toprakları kapitalist tarım işletmelerine açmanın çarelerini araştırmıştır. Bunun sonucu ise, uzunca bir süre, feodal sömürü ile kapitalist sömürünün iç içe geçmesi olmuştur. Ama böyle bir beraberliğin ancak ülkedeki kapitalizmin geriliğe bağli olarak söz konusu edilebileceği de belirtilmelidir.

Bir yandan bu çifte sömürü mekanizması, bir yandan kapitalist ilişkilerin gelişmesiyle ortaya çıkan köylülükteki parçalanma, geniş köylü kesimlerini ko- yu bir yoksullukla karşı karşıya bırakır. Küçük toprak sahiplerinden topraksız köylülere, yan-feodal toprak sahibinin yanında boğaz tokluğuna çalışan emekçilerden kapitalist işletmelerde ücretli olarak çalışan tarı- şçilerine, kiralağı; küçük, verimsiz bir toprak parç- sı üzerinde kendi başına doğayla mücadele eden yo- sul köylülerle ortaklıclardan başkasının ücretli eme- gücünden de yararlanabilen orta köylülere kadar uza- nan bir çeşitlilik gösteren geniş köylü yığınlarının tel- bir amaç doğrultusunda birleşip örgütlenebilmeleri daha da güçleşir. Böyle bir örgütlenme, ancak sosyal- ist mücadelelere doğru gelişen bir perspektif içinde başarıya ulaşabilir.

Az gelişmiş kapitalist ülkelerde toprak reformu uygulamaları, feodal kalıntıların bir kerede ve tümüyle ortadan kalkmasını sağlayamaz. Bu tür uygulamalar ya başlangıçta baltalanmış ya da bir kısım toprağın feodal mülkiyetten çıkarılmasından sonra hızını yiti- rek durmuştur. Toprak reformlarının demokratik hedeflerine ulaşamaması başlıca iki nedene bağlanabi- lir: Burjuvazinin feodal mülkiyeti tümden tasfiye et- meyi amaçlamayışı ve başlangıçta toprağa kavuşan köylülerin topraksız köylülerle tarım işçilerinin müca- delesini terketmeleri. Bunun sonucu ise, toprak reform- nunun hemen ertesinde toprak sahibi olan küçük köylülerin mülksüzleşme sürecinin yeniden başlaması olmaktadır.

BOLİVYA VE MEKSİKA ÖRNEKLERİ

Çalışmada, Bolivya ve Meksika'daki toprak reform- u uygulamaları, bu tür gelişmelere örnek olarak veri- liyor. Buna göre, Bolivya'da 1950'de iktidara gele- burjuvazinin ilerici kesimi bir toprak reformu uygul- masına girişti. Böylece, işçi sınıfının yoksul köylüler' güçlü bir ittifak kuramamasından da yararlanarak, köylü yığınlarını yanına çekti. İktidardaki burju- va partisi, hem feodal ağalara bir darbe indirmeyi, hem de işçi sınıfının etkisiyle yaygınlaşan köylülerin devrimi taleplerini denetim altına almayı amaçlıyordu. Böylece, köylülerin birbirinden ayrı, yerel toprak talepleri öne çıkarıldı. Birkaç yıl sonra, 340 bin aile küçük toprak parçalarına sahip olmuştu. Ancak, mül- kiyet hakları onaylanan bu kitleler, toprak almayan köylülerden ve tarım işçilerinden hızla ayrıldı. Öte yandan küçük, verimsiz işletmelerin çoğalmasa, tarımsal üretimi azalttı. Kırsal alandaki bunalmış sanayi sığramasıyla de reformcu unsurlar iktidardan uzaklaş- tırıldı.

Meksika'da ise 20. yüzyılın başlarında pek çok köylü hareketi görülmüştü. Ama bunların işçi sınıfıyla bağlantı yok denecek kadar güçsüzdü. 1917'de yasa- laşan toprak reformu uygulamaları, toprak sahiplerinin engellemeleri yüzünden çok yavaş gelişti. Köylülerin bu engellemeler karşısındaki sert direnişleri de işçi sınıfıyla örgütsel düzeyde bağlar kurulmadığından kalıcı başarılar ulaşamadı. Bir yandan, 1929'da kulan- ırları, sosyalist nitelikli İşçi ve Köylü Birliği'nin dağıtılması, bir yandan, küçük toprak sahibi olmuş köylülerin örgütsüz ve yarımsız bırakılarak yeniden mülksüzleştirilmesi, 1930 ortalarında toprak reformu sorununu yeniden gündeme getirdi. Sosyalist güçlerin de desteğiyle Cumhurbaşkanı seçilen Cardenas'ın toprak dağıtımı, toprak ağalarının kanlı direnişleriyle karşı- laştı. Sonunda burjuvazi, hem bu gelişmeleri önleme- yi, hem de köylü örgütlerini ilişkilili oldukları işçi örgütlerinden koparmayı başardı; toprak ağaları ve kilise ile siyasal ittifakını yeniledi. Bundan sonraki toprak dağıtımları toprak ağalarının yaran gözetilerek yapıldı; büyük bir köylü kitlesi de toprak kazanımları kısa sürede yitirmek durumunda kaldı.

Bütün bu deneyler şunu göstermektedir: Köylü, kesimlerinin, kendi sorunlarını çözümü için kendi dışlarındaki siyasal güçlere, özellikle burjuvazinin çeşitli kanatlarına bağlanmaya olan yatkınlığı, bu hare- ketler üzerinde işçi sınıfı öncülüğünü, hareketler için- de ise tarım proleteriyası ile topraksız, yoksul köylülerin belirleyicilik kazanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle sosyalistler için toprak reformu hareketleri, feodal kalınlara ve her türlü sömürü biçimine karşı

mücadelenin ve işçi-köylü ittifakının nesnel koşulları yaratılır. Bu mücadelenin hedeflerinin sürekli yenilenmesi ve sosyalist devrime doğru gelişmesi tarihsel jir zorunluluktur.

TÜRKİYE'DE TOPRAK REFORMU

H. Sait ve N. Sıyahkan'ın, *Yurt ve Dünya* Dergisi- nin dördüncü sayısında yayımlanan çalışmalarının ikinci bölümünde, ülkemizdeki toprak reformu uygul- malarının ortaya çıkışı kısaca özetlendikten sonra, Urfa uygulamasına esas olan 1757 sayılı yasanın, toprak- sız ve az topraklı köylünün içinde bulunduğu feodal ve yan feodal sömürü koşullarından kurtarılmasını amaçladığı, burjuvazinin yararına düzenlendiği belirtiliyor.

Daha sonra Urfa ilinin coğrafi, ekonomik ve siyasa- l durumunun kaba çizgileriyle verildiği çalışmada, toprağın belirli ellerde toplanmasının Urfa'ya özgü nedenleri üzerinde duruluyor. Buna göre, başlıca üç neden söz konusudur:

Toprağın belirli ellerde toplanmasının en kolay, en yaygın biçimi tescildir. 1928 tarihli Medeni Kanunla yürürlüğe giren tescil yoluyla toprak sahibi ola- bilmek için en az yirmi yıl aralıksız ve çekimsiz malik sıfatıyla toprağı işlemek gerekmektedir. Köylünün Türkçe bilmeyişi ve bilgisizliğinden yararlanan egemen çevreler, büyük toprak parçalarını bir araya getiren tescil talebiyle mahkemelere baş vurmaktadırlar. Dava gereği çıkarılan ilanlar ise Türkçe bilme- yen, gazete izlemeyen, belediye hoparörünü dinle- yemeyen köylüye ulaşmamakta, böylece hazine top- rakları kısa zamanda büyük toprak ağaları adına tapu- ya yazdırılabilmektedir. Toprağın değer kazandığı 1950-60 yılları arasında hız kazanan bu yol, bugün pek çok davatın konusu olmuş durumdur. Örneğin, Siverek'in Karacadağ Bucuğında 13 köyün sahibi oldu- ğunu ileri süren Bahattin Fetahlı ile beş bin köylü halen mahkemeliktir.

İkinci biçim, ağalığın gereği olarak kazanmadır. Bu yöntem şöyle uygulanır: Bir ağa, aşiretine bağlı bir köyün halkıyla çok yakın ilişki kurar. Onlara her konuda yardım eder, köyün güvenliğini sağlar. Bu arada köyün geçmişini hakkında ayrıntılı bilgi toplar. Böylece öğrendiği eski sirtümleri kıskırtarak iki taraf oluşturur, aralarında kavgı çıkarır. İlk silahtı çep- kip adam öldüren taraf, köyü terk edip ağadan yardım ister. Ağa da "hisseni verin, intikamımızı alalım" der. Öteki tarafı köyden kovup bütün köyün toprakları- na sahip olmak için de her türlü teröre baş vurur. Örneğin, Siverek ilçesinde bu nedenlerle 1976 yılında 47 kişi öldürülmüştür.

Üçüncü yol ise, tapu kayıtlarına değişiklik yapı- rak toprak kazanmaktır. Bu yolla toprağın denilip adam öldüren bir köylü, olayı anlatırken, "Bu olayı ilk defa Türkiye İşçi Partisi meclise götürdü. Bizim tarafımızı başka kimse tutmuyordu" diyor.

Elden kaçırma biçimi ne olursa olsun, şu anda topraksız köylüler Urfa nüfusunun çoğunluğunu oluştur- maktadırlar. Bugün en çok toprağa sahip iki aile- nin 240 bin ve 150 bin dönüm toprağı vardır. Daha sonra sıralanan beş ailemin toprak büyüklüğü ise 76 bin ile 25 bin dönüm arasında değişmektedir.

KAMULAŞTIRMANIN KAPSAMI

1757 Sayılı "Toprak ve Tarım Reformu Kanunu" na göre kamulaştırılacak topraklar şöyle sıralanmak- tadır: Devletin toprakları; kamu tüzel kişilerinin kulla- nılmayan toprakları; il, belediye ve köy tüzel kişiliği mülkiyetindeki kamu hizmetinde kullanılmayan arazi- nin tümü; yine bu mülkiyetteki mera, yayla ve kışlak- ların yasadı saptanan miktarları üzerindeki kısımları; devletçe iskan edilen kimselerin bıraktıkları toprakları- nın tümü; istisnalar dışında kalan kiraya veya ortakçı- lığa verilen toprakların tümü; yasanın toprak sahipleri- ne bıraktığı miktardan aşan kısımlar.

Bir çiftçi ailesine bırakılacak toprak miktarları da ilçelere göre belirlenmiş durumdadır. Buna göre, bira- klacak kuru arazi miktarı 728 ile 1768 dönüm arasın- da

RUNU

SI

değişmektedir. Yasa uyarınca "örnek işletme" sayılan arazi sahiplerine belirlenen miktardan iki katı verilecektir.

TOPRAK DAĞITIMI

Dağıtım, oluşturulan üç gruba göre sırayla yapılacaktır. Beş nüfuslu bir çiftçi ailesine verilecek arazi miktarları da ilçelere göre belirlenmiş durumdadır. Bu miktarlar, kuru arazi için 122 ile 294 dönüm, sulu arazi için 23 ile 59 dönüm arasında değişmektedir.

Borçlandırma 25 yıl ya da 25 taksitle, faizsiz olarak yapılacak. Ancak toprak dağıtılanlar ilk üç yıl "aday çiftçi" sayılacak, bu dönem sonunda toprağını yasaya uygun biçimde işlemediği saptanırsa toprağı geri alınacaktır. Bu durumda, ödediği taksit ve karşılıklar, faizsiz olarak dağıtım giderleri ve "elde edilen faydalar çıkarıldıktan sonra" kendisine geri verilecektir.

Yasada, dağıtılan toprakların daha küçük parçalara bölünmesi öngörülmektedir. Bu arada, miras da mirasçılara dağıtılmamakta, yasaya göre yapılan sıralamada en önde gelene bırakılmaktadır. Bunun, bir süre sonra, topraksız sayısını birkaç kat artıracığı ortadadır.

REFORM ÇALIŞMALARININ GELİŞİMİ

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı 25 Haziran 1973'te kuruldu. Talu Hükümeti zamanında, 13 Temmuz 1973'te, Urfa ili uygulama bölgesi olarak ilan edildi. Saim Kendir'in müsteşar atanmasıyle Ağustos 1974'te Urfa'da çalışmalar başladı.

Urfa bölgesinde reformun tümü için ayrılan para 1.234.068.000 TL. idi. Daha sonra kamulaştırılacak topraklar saptanmaya başlandı. Arazi sahiplerinin isimlerinin kesinlikle belli olduğu durumlarda, kamulaştırma bedelleri vergi değeri üzerinden bankaya yatırıldı. 17 Mart - 16 Nisan 1975 tarihleri arası da toprak istemi için baş vurma süresi olarak kabul edildi. 1970 sayımına göre toplam 538.131, köylere 332.607 nüfusun yaşadığı ilde 73.545 aile toprak istemiyebile baş vurdu.

Özellikle bu baş vurma döneminde, toprak ağaları, önce köylüleri baş vurmaktan kaçındırma çabışları, ama başarısızdılar. Daha sonra, 22 büyük toprak sahibi Urfa'da gayri resmî bir örgüt kurdular. Reformu engellemek için aralarında 1.250.000 TL. para topladılar. Ama Müsteşar Kendir'in ve o zaman görev yapan uzmanların kişiliği bu çabaları sonuçsuz bıraktı. Bu arada, 1950'den beri göçebe yaşayan Beritan Aşireti, Saim Kendir'e, Akçakale'de tarıma elverişli olmayan Tektok dağlarında hayvan otlatmak için kendilerine arazi verilmesi istemiyebile baş vurdu. Bunun üzerine bu toprak ağaları bir araya gelerek Cumhurbaşkanına, Başbakan'a, Genel Kurmay Başkanına ve Kuvvet Komutanlarına 19 imzalı bir telgraf çektiler. Telgrafta "Reformun gerçekleştirilmesi ve Beritan Aşireti'nin hudut boylarına yerleştirilmesiyle topraklarımız Kürtlere ve Araplara teslim edilmiş olacaktır." denildi. Bu, sözcülüğünü Yahya Demirel'in avukatı Adil Rastgeldi'nin yaptığı büyük toprak sahiplerinin, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da nasıl bölücülük yaptıklarını ve "bölcülüğü" kendi çıkarlarını sürdürmek için nasıl kullandıklarını gösteren bir olay oldu.

Başka hilelere de baş vuruldu. Örneğin, herkes kendi işletmesini "örnek işletme" diye göstermeye kalkıştı. Toprak sahipleri eşlerinden boşanarak iki aile haline geldiler. Toprak ağaları kardeşlerine kendi aleyhlerine tapu iptal davaları açtirttilar; böylece ellerinde kalan toprak miktarını kardeşlerinin sayısız kadar arttırmış oldular. Ayrıca, yine kendi adamlarına borçlu senetleri vererek, hileli icra satışları yaptirttilar ve böylece mülklerini dışık gösterdiler.

KÖYLÜNÜN MÜCADELESİ

Bütün bunlara karşılık, köylünün mücadelesi örgütlü ve etkili sayılamaz. Çünkü köylünün desteği ve dayanacağı yine kendisidir. Ama, bu dönem boyunca köylüler ilgili yerlere değişik biçimlerde baş vurarak haklarını aramaya çalışmışlardır. Saim Kendir'in müs-

teşarlığı döneminde, toprak dağıtılacağına genellikle inanır durumda olan topraksız köylüler, MC hükümetinin kurulması ve Kendir'in görevinden alınması ile büyük ölçüde hayal kırıklığına uğramışlardır. Şu anda, kamulaştırılmış olan topraklar köylülere dağıtılmamıştır ve toprak sahipleri tarafından işletilmeye devam edilmektedir.

Bu arada, reformna ayrılan paradan ödeme yapılarak işe başlamları sağlanan DSİ, Karayolları, YSE, Zirai Donatım Kurumu sadece Akçakale ilçesi ile Ceylanpınar arasındaki sınır boylarında çalışma yapmıştır. Başka bir çalışma bölgesi yoktur. Para ayrılmış olan öteki kurumlara ise belirlen bir çalışması olmamıştır. Ayrıca çalışmanın sadece sınır boylarında yapılması Milli Güvenlik Kurulu'nun, kaçakçılığın önlenmesi için bu sınır boyundaki 5 km.'lik alanda devlet üretme çiftlikleri kurulması önerisini akla getirmektedir.

Reform için 1 milyar lıranın biraz üzerinde bir para ayrıldığı halde, bugüne kadar beş milyar lirayı aşkın harcama yapılmıştır. Müsteşarlığı ve Bölge Başkanlığının aylık personel giderleri 40 milyon lira dolayındadır. Bugün çalışanların tümü, en azından, MHP yanlıdır. Seçmen kütüklerinin yazıldığı günlerde Urfa Bölge Başkanlığı MHP'nin oyalabacağı yerlerde bütün araçları ve bir kısım personelle fiilen çalışmıştır. Toprak sahiplerinin, tarım dışı arazi olarak gösterilip kamulaştırma dışı bırakılacak toprakları, MHP'ye getireceği oya göre pazarlık konusu yapılmıştır.

NE OLABİLİR

Anayasa Mahkemesinin, vergi değerine göre kamulaştırılmayı öngören Anayasa hükümünü iptal eden ve Yürürlük ün 1 Şubat 1977 tarihli 95. sayısında eleştirilen kararından sonra, "rayiç bedel" üzerinden kamulaştırma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Böylece, top-

rak ağaları milyonları aşan yeni gelir olanakları elde etmiş durumdadırlar. Ayrıca, bu kararı aldığı gün Anayasa Mahkemesi, Toprak ve Tarım Reformu Kanunu'nun tümünü de iptal etmiştir. Ekim 1977'ye kadar yenisi yasalaşmazsa, bu yasa ortadan kalkacaktır. Bütün bunlar bir arada düşünüldüğünde, "toprak reformu" uygulamasının Urfa'lı toprak ağalarına neler kazandırdığı anlaşılabilir.

SONUÇ

Türkiye'de ilk kez İkinci Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan toprak reformu düşünceleri, birçok kez uygulamaya geçirilmeye istenmiş; ancak bugüne kadar güncelliğini yitirmemiştir. Bunun temel nedeni, öteki az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, sermayenin tarımda egemenliğini kurma sürecinin tamamlanmamış oluşudur.

Burjuvazi, az gelişmiş ülkelerde, feodal ağaların karşısına almadan feodalizmi tasfiye etmenin yollarını aramakta; genellikle de, feodal ağaların toprağın mülkiyetini elinde bulunduran kapitalist işletmecilere dönüştürülmesine dayanan çözümler getirmektedir. Sorunların kesin bir çözüme ulaştırılması, sonuçta "özel mülkiyet"e karşı bir eylemde bulunmayı da gerektirdiğinden, burjuvazi çıkarlarını zamileştirmekten, toplum adına değil ama, kendi adına vazgeçme maliyetine katlanabilmektedir.

Araştırmacılar çalışmaları şu sözlerle bitiriyorlar: "Bu nedenle az gelişmiş ülkelerde burjuvazi, kendi başlatıldığı toprak reformlarını bile yüz üstü bırakarak, CHP'nin köy-kent önerisinde olduğu gibi, toprağın mülkiyetini toprak ağasına bırakan çözümlere yönelmektedir. Bu çözümler toprak ağasının üzerindeki teknik-mali yardımın ve dağıtım kararlarının denetlenmesi ile onu kapitalistleşmeye yönlendirmeyi amaçlamakta, yoksul köylü kitlelerini ise daha koyu bir sefaletle mahkum etmektedir."

HALKIN EKMEĞİ İLE KİMLER OYNUYOR

İstanbul'da bir süredir fırın işverenleri ile Tek Gıda-İş Sendikası arasında olduğu izlenimi verilen bir anlaşmazlık nedeniyle halk pazar günleri ekmeğe bulamıyor. Çünkü Tek Gıda-İş Sendikası fırın işverenleri ile yaptığı toplu sözleşmede fırın işçilerinin pazar günü hafta tatili yapmalarını hükme bağlamış. Belediye ise bu hükmün halkın aleyhine olduğunu ileri sürerek değiştirilmesini istiyor. Buna karşılık fırın işverenleri işçilerin pazar günü çalıştırılmayacağını, eğer çalıştırılırsa ekmeğe maliyetlerinin yükseleceğini ileri sürüyorlar.

İşverenlerin pazar günü çalışılmasını karşı oluşturan kuşkusuz fırın emekçilerini çok düşündüklerinden, işçilerin haftada bir gün ücretli izin yapmalarından yana olduklarından değil. Fırın işverenlerinin tüm amacı bu yolda sendikayı da yanlarına alıp ekmeğe fiyatlarının yükselmesini sağlamak. Bu amaçla Belediyeye karşı giriştikleri eylemde yanlarında Ahmet İsvan'ın İstanbul CHP Örgütündeki en büyük rakibi olan İl Başkanı Aytekin Kotilli de alınıyor. Böylece Belediye Başkanlığı İsvan'a karşı adaylığını koymaya çalışıyor. Sosyal Sigorta kayıtları da fırın işverenlerini yalanlıyor. Fırın emekçileri için emekçilerin en az 18 işçi çalıştığı ileri sürüyorlar. Oysa yapılan denetimlerde bu sayıda işçi çalıştıran fırınların sayısının panna ile sayılacak kadar az olduğu ortaya çıktı. Ayrıca fırınlarda sigortasız ve küçük işçilerin çalıştığı da saptandı. Öte yandan fırın işverenleri kâr oranlarının yüzde 5 gibi "küçük" bir şey olduğunu, bu nedenle yasa dışı yollara itildiklerini de itiraf etmek cesaretini gösteriyorlar. Bu yasa dışı yollardan bahsinde ise düşük gramajlı ekmeğe çıkartmak geliyor. En kolay kazanç yolu bu.

Yapılan bir araştırmaya göre ekmeğe yapılacak bir kuruluşun bir zammın İstanbul'da bulunan 511 fırının bir yıllık cirosunun 4,5 milyon lira artacağını ortaya çıkardı.

ASIL AMAÇ EKMEK ZAMMI

Tek Gıda-İş Sendikası, İstanbul Ekmeğe Sanayii İşverenleri Sendikası ve Belediye arasında süren tartışmanın arkasında yatan temel neden gerçekte ekmeğin zammında düşümleridir. İşverenler ekmeğe yüzde 34 oranında zam istiyorlar. Belediye ise bu zammı çok buluyor. Ayrıca işverenler İstanbul'da bulunan 12 bin fırın işçisinin istediği zamları ekmeğe maliyetlerine büyük oranlarda yansıdığını da ileri sürüyorlar.

Bu amaçla duruma el koyan İstanbul Valisinin başkanlığında geçtiğimiz hafta perşembe günü yapılan toplantıda ekmeğin yeni gramajı ve fiyatı da karara bağlandı. Fırınlar 504 gram ekmeğin 300 kuruş olmasını isterlerken, Belediye ekmeğin fiyatında herhangi bir değişiklik yapılmadan ağırlığının 425 grama indirileceğini savundular. Sonunda fırın işverenlerinin dediği oldu. İstedikleri zam oranını alamadılar ama, İstanbulluların ekmeği artık daha pahalı almalarına yol açacak karar çıkartıldı. Dergimiz

hazırlarken ortaya çıkan gelişme bu oldu. Bundan böyle İstanbullular iyice küçülen ve 425 gram olan ekmeği yine 250 kuruş satın alacaklar. İl Koordinasyon Kurulunun kararını bu yönde olacağı sanılıyor.

BELEDİYE FIRINCILARLA UĞRAŞMIYOR

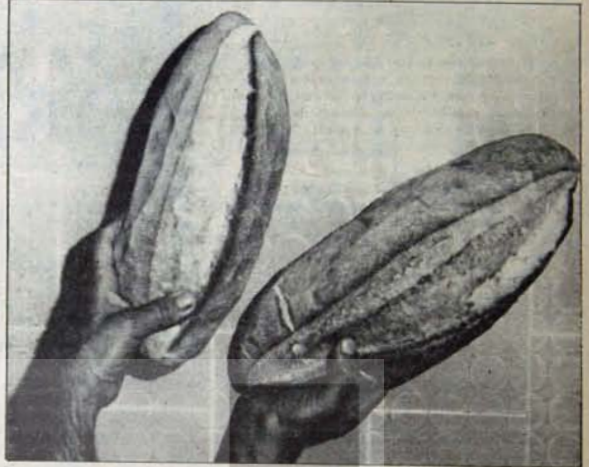
Şimdilik İstanbul'da sergilenen ama buğday taban fiyatları açıklandıktan sonra bütün Türkiye'de en önemli sorun olarak kendini gösterecek olan ekmeğe fiyatları sürekli olarak artıyor. Fırın işverenleri özellikle işçi ücretlerine yapılan zammın birkaç katını ekmeğe fiyatlarına yansıtıyorlar. Belediyeler ise halkın ekmeği ile oynayan bu sömürücüleri uğraşmıyor. Bir bölümü olanaksızlıklar nedeniyle uğraşmazken, bir bölümü fırın işverenleri ile anlaşmalı olarak halkın ekmeği ile oynuyorlar. İstanbul'da fırın işçileri sözün tam anlamıyla Belediyeyi "pannaklarında oynatıyorlar."

Fırın işverenlerinin ileri sürdüğüne oranla fırınlarda çalışan işçi sayılarına birini tutmamaktadır. Sosyal Sigorta kayıtları da fırın işverenlerini yalanlıyor. Fırın emekçileri için emekçilerin en az 18 işçi çalıştığı ileri sürüyorlar. Oysa yapılan denetimlerde bu sayıda işçi çalıştıran fırınların sayısının panna ile sayılacak kadar az olduğu ortaya çıktı. Ayrıca fırınlarda sigortasız ve küçük işçilerin çalıştığı da saptandı. Öte yandan fırın işverenleri kâr oranlarının yüzde 5 gibi "küçük" bir şey olduğunu, bu nedenle yasa dışı yollara itildiklerini de itiraf etmek cesaretini gösteriyorlar. Bu yasa dışı yollardan bahsinde ise düşük gramajlı ekmeğe çıkartmak geliyor. En kolay kazanç yolu bu.

Yapılan bir araştırmaya göre ekmeğe yapılacak bir kuruluşun bir zammın İstanbul'da bulunan 511 fırının bir yıllık cirosunun 4,5 milyon lira artacağını ortaya çıkardı.

Bütün bu üçkağıtlıklara, yasa dışı yollara rağmen Belediyeler ekmeğe işverenleri ile uğraşmıyor. Ve adeta yasa dışı bir güç olarak örgütlenmiş bulunan ekmeğe sanayi işverenlerinin isteklerine sonunda boyun eğiyorlar. İşveren, sara sendikacı ve halktan yana görünen, ama aslında sermayeden yana olan politikacı üçgeni halkın ekmeği ile oynamaya devam ediyor. Bu süreç bize şu dersi veriyor. Belediyeler ne kadar halktan yana uğraş verirse versinler, sömürü mekanizmasının zincirleri kırılmadıkça ve emekçiler üretimde söz sahibi olmadıkça halkın ekmeği ile "Halk" adına daha çok oynanacaktır.

Ekmeğe devam Küçülürken

Fiyatı Hızla Yükseliyor

SON 25 YILDA EKMEĞİN FİYATI 26 DEFA DEĞİŞTİRİLDİ

Türkiye'de halkın temel gıda maddesi ekmeğe. Emekçi halkımızın büyük bir bölümü günlük besinlerini ekmeğe alır. Türkiye bu nedenle buğday tüketimi yüksek olan ülkelerin arasında bulunur. Ekmeğin, halkın temel gıda maddesi olmasının baş nedeni, ucuz olması. Yüz gram ekmeğe yüzde 11 oranında protein, yüzde 2 oranında yağ bulunuyor. İçindeki B ve C vitaminlerinin yanısıra yüz gram ekmeğe 350 kalori olduğu saptanmıştır.

Halkın temel besin deposu olan ekmeğe yapılan zamlar buğday taban fiyatlarının yükselmesi ile yakından ilgili değil. Ekmeğe fiyatları çok değişik nedenlerle yükseltiliyor. 1976 yılında buğday taban fiyatı 275 kuruş olarak saptandı. Bu fiyat 1975'e göre kiloda 50 kuruş daha azdı. Buna rağmen ekmeğe fiyatları görülmemiş bir hızla yükseldi. Oysa ekmeğe fiyatlarının artması bir yana düşmesi gerekiyordu. Fakat ekmeğe fiyatları İstanbul'da yüzde 73,9, Ankara'da yüzde 79,9, İzmir'de ise yüzde 81,1 oranında arttı. Gıda maddeleri için de fiyatı bu kadar hızlı artan başka hiç bir madde yok.

Ekmeğe fiyatları sorunu gerçekte iki yönlü. Buğdayı un haline getiren değirmenlerle, ikinci yönü ise unu ekmeğe haline getiren fırınlarla ilgili. Öğütilen unlarda ne belirli bir standart ne de belirli bir fiyat bulunmaz. Çeşitli oyunlarla un fiyatları yükseltirler. Bunun önüne kimse geçemez. Fırınlar ise eksik gramajlı ekmeğe çıkartıyor. Bu da ekmeğin kalitesizleşmesine neden oluyor. Daha pişkin, gramajı tam, daha kaliteli ekmeğe yerine fırınlar adeta "kalitesiz ekmeğe" çıkartmak için birbiriyle yarışıyor. Bu tip rekabet de sömürü düzeninde para kazanmanın kolay yolu olarak belirtiliyor.

SÜMERBANK İŞÇİLERİNİN HEDEFİ SERMAYE SINIFI

Bursa Merinos'ta Eskişehir Basın'da 2 Mayıs'tan, Bakırköy Pamuklu'da 10 Mayıs'tan ve Malatya Pamuklu'da 9 Temmuz'dan beri 9.500 TEKSİF (Türk-İş) üyesi işçi grevde.

Önümüzdeki haftalarda grevlerin daha da genişleyerek 30.100 Sümerbank işçisini kapsaması bekleniyor.

Sümerbank, bir iktisadi devlet teşekkülü ve 1973'ten beri başında MSP'li bir genel müdür var. Bu nedenle, Devlet sektöründe en fazla işçi çalıştıran bu kuruluş 1973'ten beri MSP yanlısı Hak-İş Konfederasyonu üyesi Öz Dokuma-İş Sendikası sokulmaya çalışılıyor. Fakat, Öz Dokuma-İş Sendikası bir türlü yetki alamıyor. Bu nedenle, sözleşme görüşmeleri boyunca İşveren sürekli bir biçimde engelleme ve uzatma taktiği uyguluyor. Sendikanın 24 ay için ortalama 100, TL'yi bulan günlük ücret zammı teklifine karşı, 30 ay için 56, TL zammı

da direniyor.

Sümerbank bir devlet kuruluşu. Televizyonda hep reklamları çıkıyor, "Sanayi'de Devlet" diye... Ama, "Devlet" de, bugün egemen sınıf olan sermaye sınıfının elinde. Bu nedenle, görünüşte hangi biçimlere bürünürse bürünsün, hangi sınıfların ve bunların çizgisindeki sendikaların rekabeti gibi görünürse görünürsün, mesele temelinde işçi sınıfı ile sermaye sınıfı arasındadır.

Sümerbank işçileri, sendika tarafından meselenin yalnızca bir yönünde kullanılmak isteniyor, baş düşman olarak işçilere hep MSP gösteriliyor. Oysa MSP yalnızca bir araç.

Sümerbank işçilerinin de, MESS'e karşı direnen Maden-İş üyesi işçilerin de yani kucasını tüm işçi sınıfının düşmanı taktır. Bu düşman, egemen sermaye sınıfıdır.

Sümerbank işçilerinin grevi, sermaye sınıfına karşıdır.

SOVYET İNSANI DEVRİMLE, BİLİMSEL SOSYALİZMLE İÇİÇE

CANDAN BAYSAN

"İkbin kilometre kuzeyde kurulacak olan bir kent, burada yaptıklarımıza benzer işler için, bizi bekliyor. Sanırım, Bratsk'da yaptıkların, bana orada da görev alabilme hakkını kazandırdı..."

Bu sözler, Baykal Gölü'nün 400 kilometre batısında, 22 yıl önce kurulmasına başlanmış ve bugün 237 bin kişilik bir endüstri kenti olan Bratsk'ın İnturist Müdürü İgor Fedçenko ile uzun konuşmamızı noktaltıyor. Sözü ettiği, ikbin kilometre kuzeyimiz Atlantik Okyanusu kıyılan.

DOĞAYI DEĞİŞTİRMEK İÇİN 1200 GÖNÜLLÜ

Sovyetler Birliği'nde, 21 kişilik gazeteciler ve diğer çağrular olarak 14 günlük bir gezinin üçüncü durağında, Bratsk'dayız. Fedçenko, buraya 22 yıl önce ilk gelen 1200 gönüllüden biri. Öğretmen olarak yetiştirilmiş olması, kent ile bir öğrencisi, bir çocuğu imiş gibi övünmesine neden oluyor. Kentin burada kurulmasına, Baykal Gölü'nün sularını boşaltan Angaralırmağı üzerinde Bratskaya Santral'i'nin planlanmasa neden olmuş. Dokunulmazlık, acımasız doğanın ortasına, olanaklılara, soğuğa ve o zamanlar son derece kaprisli olan bir ırmağın üzerinde çalışmaya gelmelerini yurtseverliğe bağlıyor, faizime karşı savşa göğsüle kıyaslıyor.

"Başlarken 20 yıl sonrasında düşleyeyorduk bile, hava alanı, yollar, rahat evler ve yaşam umuyorduk, ama balta ve kürek ile çıkarılan bunların ne kadarnı gerçekleştirilebileceğimizi kestiremiyorduk. Belki yadırganır, buraya gelirken yol üstünde geçtiğim İrkutsk'da gör-düklerimden esinlenerek, çiçekli bir kent düşünyordum. Bütün bunlar fazla-ayla gerçekleşti. Buna dayanarak, Si-birya'yı bundan 20 yıl sonra Sovyetler'in endüstri ve kültür merkezi olarak düşünüyorum. Başarılıms olanlar, başarıla-caklara ışık tutuyor. Geldiğimden beri, çok az bile olsa, iklimin değiştiğini hissediyorum..."

"Parti'nin kentte 16 bin üyesi var. Ben de bir üyeyim. Partimiz toplumu-muzun ve kentnin önderidir; burada çok güçlü bir etkisi ve örgütü vardır..."

YİRMİALTIYAR ANITI, İLK KAFKAS SOVYET CUMHURİYETİ'NİN KURUCUSU OLAN 26 KOMİSERİN KARŞI DEVRİMCİLER TARAFINDAN 1918 EYLÜLÜNDE KURŞUNA DİZİLMELERİNİN 50. YILINDA AÇILDI. MİMARLARI LENİN NİŞANI İLE ÖDÜLLENDİRİLDİLER. AYNI MEYDANDA 4 MİLLİYETİ TEMSİL EDEN BİRİNCİ KOMİSERLER ANITI İLE KURŞUNA DİZİLMELERİNİN ÇANLANDIRAN BİR ANIT DAHA VAR.

ESERLERİYLE ÖVONEBİLEN İNSANLAR

Çok daha ağır doğa koşullarında yeni bir Bratsk yaratmayı düşleyen, bunu yapabilmeye hak kazandığına inanan müdürün sözleri, 13 gün gibi kısa bir sürede de olsa, dünyanın altıda birini kapsayan topraklar üzerinde yarının toplumunun kurulması mücadelesine tanık olmama kolaylaştırdı. SBKP toplumu önderi; XXV. Kongre Kararlarının yaşama geçirilmesinde, Sovyet insanının yaratılmasında ve komünizmin maddi ve teknik temellerinin kurulmasında.

Kentlerde caddeler ve duvarlarda, kentlerarası yollar boyunca, hemen aklı gelebilecek her yerde panolar, dövizler ve anıtlar ile işlenen konulan hep bu yönde. Lenin'in sözlerine, bir barajın yüzünde elektrifikasyona ilişkin olarak, bir kağıt fabrikasının toplantı salonunda komünist emeğin zaferine ilişkin olarak, ya da bir müzenin girişinde Toplu Yapıt-lar, Cilt 40, sayfa 189'dan bir alıntı olarak rastlanıyor:

"Bilimin, teknolojinin ve proletaryanın birliği önünde durabilecek hiçbir karanlık güç yoktur!"

BUGÜN SANTRALİN ÜZERİNE DE YAZDIKLARI, 60 YILLIK YOL GÖSTERİCİNİN, "KOMÜNİZM, SOVYETLER İKTİDARI ARTI BÜTÜN ÜLKENİN ELEKTRİFİKASYONUDUR" SÖZÜNDEN ESİNLERENEK 23 YIL ÖNCE, BARAJI YAPMAYA BAŞLARKEN KAYALARA İNANÇLA YAZMIŞLARDI: "BURADA BRATSKAYA HİDRO ELEKTRİK SANTRALİ KURULACAK; ÇALIŞMAYA BAŞLAMA TARİHİ 21/XII/1954"

EKİM DEVRİMİ SÜRÜYÖR...

Moskova'nın büyük ve işlek birkaç caddesinde hemen her gün değiştirilen ve ilgili güne ilişkin sayısız dövizler, bugünlerde işlenen XXV. Kongre, Anayasa değişikliği ve Ekim Devrimi'nin 60'ıncı yılı konularını çeşitlendiriyor. Ekonomik kazanımlar, bilimsel ve teknolojik devrim ve üretimin yetkinleştirilmesi konuları, sloganlar yanında grafiklerle ve resimlerle destekleniyor.

Kısaca, Sovyet insanı bilimsel sosyalizmle günlük yaşamının her anında birliktir. Bir anın öbünden, öbünde bil-meme kaçınıcı kez çekmekte olmasna karşın yine de duraksıyor. Yeni bir pano olup olmadığını kestiremediğim bir pa-nonun önünde yaşıyor. İşlek caddelere ve meydanlara sık bir biçimde yerleş-tirilmiş olan camekanlarda Pravda'yı, İz-vestiya'yı ve diğer yerel gazeteleri oku-yor. Bu gazeteler bu biçimde okunabil-melerine karşın gene de günde 20 mil-yon satılıyorlar.

İkinci Dünya Savaşı'nda yitirilenler için Devrim'in 50'inci yılında dikilen anıtlar, ayrıca her kentten yerel kahra-manları için diktiği anıtlar, belki başlar-ken aklı gelmeyen bir neden için de kul-lanılıyor. Yeni eviler, törenden hemen sonra yakınılarıyla, arkadaşlarıyla bu anıtlara gelip saygı duruşunda bulunuyorlar, geldikleri çelenkleri ve çiçekle-ri bırakıyorlar. Yalnız bu nedenden do-layı değil ama, anıtlar hiç çiçeksiz kal-mıyor; öbelerinden hiç kalabalık eksilmi-yor. Çaldığımız, geçtiğimiz anıtlarda bunu doğrulamayan tek bir gözlemin olmadı.

KIZIL MEYDAN

Bu gibi yerlerin belki de en kalabalık olanı Kızıl Meydan ve Lenin'in Anıtka-bı. En geç, bir gece saat ikide oradayım ve o saatte kalabalık akşamüstü saat on-daki kalabalıktan farklı değildi. Lenin'i o saatte görebilmek olanışı olmasınasa, başarılı ve aranan bir gösteriye dönüştü-rülen nöbet değişirimi yalnız her saat başında olmasına karşın alan binlerce kişi ile dolu. Gündüz gibi aydınlık. Gruplar olarak marşlar, şarkılar söyle-yen her yaşta insan. Mutluluklarını kendileriyle paylaşmamızı isteyen yeni evlilerin öbelerine gelene çiçek dağıtma-ları. Yaşamın her dalından insan: deniz-ciler, lahm işçileri, 14 yaşından küçük piyonerler, madalyalı savaş ve üretim kahramanları, daha niceleeri. Nâzım Hik-met'in "1 Mayıs"ını anımsıyorum:

"1 Mayıs yaşım yirmi Lenin sağ Bir tek Kızıl Meydan 150 Milyon insan 35 yıl geçti aradan, yaşım yine 20, Lenin yine sağ, Kızıl Meydanlarda 1 milyar insan."

KAFKASYA'DA, SİBİRYA'DA DEVRİM

Bu meydanlardan biri de Bakü'de: Yinnialtıllar Meydanı. Büyük Ekim Devrimi'nden 6 gün sonra Kafkasların ilk Sovyeti Bakü'de kuruluyor. Aralarında Azeri, Gürcü, Ermeni ve Rusların bulundu-ğu 26 komiser tarafından. Bu ilk girişim kısa ömürlü oluyor. Komiserler karşı devrimciler tarafından 1918 Eylülünde öldürülüyorlar. Bu tarihten 50 yıl sonra Bakü kenti, anılarına bir ant dikiyor ve Yirmialtıllar Meydanı'nı açıyor. 26 Komiserin başlattıkları devrim Azerbeycan'da 1920 yılında bir daha geri dönmeme-cesine zafere ulaşıyor. S.M. Kirov 1925'e kadar devrimin önderliğini yapıyor. Kirov için dikilen ant Bakü'nün en ağır-meme tepesini süslüyor. Kentteki en büyük ant.

Bakü'de devrimin uzun bir geçmişi var. Örneğin, İskra'nın yerel baskısı "Ni-na" denilen bir dükkanda 1901'de başla-mış. Bugün, o bina müzeye dönüştürül-müş ve sokak da İskra adını almış. İki haftayı bulmayan kısa gezi boyunca gö-rdüğümüz bütün kentler bize bir şeyi ke-sin bir biçimde kanıtladı: Yirminci yü-z-yılın başında, Çarlığın her köşesinde devrim, yaşanan ve etkin bir olaydı. Baykal'ın güney ucunda İrkutsk ile Len-in'in 1897'den 1900'e kadar sürgün olarak bulunduğu Şuşenskoye köyü ara-sındaki kilometrelik alanda, altı yerleş-me merkezinde 1890'dan önce birçok grev gerçekleşmiş ve Parti İrkutsk'da 1901 yılında kurulmuş. Babuşkin ve Fe-dosiyev bu bölgenin yetiştirdiği devrim-cilerden.

Sovyetler Birliği Şuşenskoye'de, Ye-nisey Irmağı üzerinde, Bratsk'dakine eş ger santral yapmaya hazırlanıyor. Anga-ra ve Yenisey Irmağının üzerinde planla-nan sistem 70 milyar kilovatt saat elekt-rik üretecek. Sovyet insanı Parti'nin on-cülüğünde Lenin'in çizdiği hedefe kesin-tiz yürüyor: "Komünizm, Sovyetler İkt-i-darı artı tüm ülkenin elektrifikasyonu-dur."

GELECEK YAZI: KOMÜNİZMİN MADDİ TEMELLERİ ATILYOR

İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN ULUSAL BİRBİRİNDEN

BATI AVRUPA'LI BİLİMSEL SOSYALİSTLERİN KENDİ ÜLKELERİ İÇİN ÖNGÖRDÜKLERİ STRATEJİLERİN ÖNEMLİ ORTAK NOKTALARI OLMASI GERÇEĞİ, ONLARI SOSYALİST ÜLKELERDEN VE DİĞER KAPİTALİST ÜLKELERDEKİ İŞÇİ SINIFI DEVRİMÇİLERİNDEN KOPARMAK İÇİN KULLANILMAKTADIR. ÖYLE Kİ, BİR YANDAN SOSYALİZMİN KURULUŞUNUN ULUSAL YOLLARI ABARTILIRKEN, DİĞER YANDAN BÜTÜN BATI AVRUPA ÜLKELERİ İÇİN GEÇERLİ VE "HER GELİŞMİŞ ÜLKEYE UYGULANABİLECEK" BİR SOSYALİZMDEN SÖZ EDİLMEKTEDİR. CARILLO'NUN KİTAPINDAKİ VE BAŞKA AÇIKLAMALARINDAKİ GÖRÜŞLERİN BÖYLE BİR ZORLAMAYA DAYANDIĞI ANLAŞILMAKTADIR.

MEHMET AKÖZER

Günümüzün gelişmeleri şu gerçeği sürekli olarak vurgulamaktadır: İşçi sınıfı ve emekçi kitleler emperyalizm, gericiğin uluslararası ölçüde planlı ve örgütlü saldırıları karşısında ancak kendi dayanışmalarını en üst düzeye çıkararak ellerindeki mevzileri koruyup güçlendirebilirler. İşçi sınıfının, geniş çalışan yığınlarının, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi veren halkların eylem birliğinin çağrı gereklere yardırlanamaması kaçınılmaz bozgunlarda sonuçlanacaktır. Bu iş ve eylem birliğini geliştirmede bütün dünyadaki bilimsel sosyalistlerin hem kendi ülkelerinin halklarına hem de dünya devrimci hareketine karşı taşıdıkları sorumluluk görülmemiş bir biçimde artmaktadır.

BURJUVAZİNİN SALDIRILARI ARTIYOR

Bilimsel sosyalistlerin kendi aralarındaki birlik, işçi sınıfının ve tüm anti-emperyalist, anti-tekelci güçlerin uluslararası birliğinin temel koşuludur. Emperyalizm ve tekelci burjuva bilimsel sosyalist hareketin dünya ölçüsündeki birliğini kendi egemenliğinin karşısındaki en büyük tehdit olarak görmekte-dir. Bu yüzden onları dünya devrimci hareketi karşısındaki saldırılarının ağırlık merkezi her zaman bilimsel sosyalistler arasındaki birlik olmuştur. Gerici güçler bu birliği sarsılabilmek için çok çeşitli silahlar kullanmayı denemişlerdir. Günümüzde ise uluslararası bilimsel sosyalist hareketin birliğini bozma için yapılan saldırıların önemi her zamankinden çok daha büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu gelişmenin temelinde, işçi sınıfının ve onun politik öncüsü olan bilimsel sosyalist hareketin bütün dünyada emperyalizme, tekelere, gericiliğe karşı verilen mücadeleden önce rolünün artması yatmaktadır.

Bu durum uluslararası bilimsel sosyalist hareketin birliğini daha da sağlamlaştırma görevinin artan önemini vurgulamaktadır. Bilimsel sosyalistler bu görevin bilincine varmışlardır ve eylemlerinin hızla birliği güçlendirme hedefine doğru yönelmektedirler. Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin 1976 Berlin Konferansı ve onun etrafında sosyalizm mücadelesinin ortak hedefleri üzerinde sürdürülen yapıcı tartışma bunun kanıtıdır. Fakat bu genel ve ağır basan eğilimin dışında bazı gelişmeler de olmaktadır. Kimileri,

uluslararası işçi sınıfı hareketinin birliği hedefiyle çelişen, bu birliği bozma sonucunu doğurabilecek görüşleri sürmekte-dir. İspanya Komünist Partisi Genel Sekreteri Santiago Carillo'nun "Avrupa Komünizmi ve Devlet" başlıklı taslayan son kitabı da bu tür görüşleriyle dikkati çekmiş ve tartışma konusu olmuştur.

CARILLO'NUN KİTABI

Carillo'nun kitabı ilk kez Sovyetler Birliği'nde yayınlanan bir dergide eleştirilmiştir. Bunda olağan olmayan bir yan yoktur. "Yeni Zamanlar" da çıkan yazıda, eleştirinin mantığı açık olarak ortaya konmuştur. Carillo'nun kitabı yalnız İspanya'daki yada gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin özgün sorunlarıyla ilgili değildir. Böyle olsaydı bile bu konudaki görüşlerin de bütün dünyadaki bilimsel sosyalistler tarafından ele alınması ve tartışılması olağan olacaktı. Kaldı ki Carillo'nun kitabı üzerinde bu açıdan da tartışma yapılacaktır. Fakat Carillo'nun kitabı daha da ötede "uluslararası duruma, sosyalist ülkelerin ve politikalarının belirleyici çizgileri-ne ve komünist hareketin birlik ve beraberliğine ilişkin sorunlar" girmektedir. (1) Bu konulardaki görüşlerin bilimsel sosyalistlerin enternasyonal bir görevidir. Üstelik Carillo'nun kitabında sosyalist ülkeler arasında özellikle Sovyetler Birliği ve SBKP hakkında görüşlere yer verilmektedir. Böyle bir durumda Sovyetler Birliği'nin ve onun işçi sınıfınının gereken karşılığı vermesi en doğal hakkı ve en birinci görevidir.

Gerçekte Carillo'nun kitabının ortaya çıkardığı sorunun özü de buradadır. Gericiliğin bilimsel sosyalist hareketi bölme taktiklerinin arasında en önemli yeni, bilimsel sosyalistlerin saflarına anti-Sovyetizm eğilimlerini sokma çabası yatmaktadır. Gericilik, dünyanın çeşitli yerlerindeki bilimsel sosyalistler Sovyetler Birliği'nin ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizmin karşısına çıkararak, onları bilimsel sosyalizmin evrensel ilkelelerinden uzaklaştırılmaya çalışmaktadır. Anti-Sovyetizm burjuvazinin işçi sınıfı iktidarına ve sosyalizme karşı yöneltilmiş çarpıtma ve karalama çabalarının baş hedefi Sovyetler Birliği olmuştur. Burjuva propagandası 60 yıldır Sovyet devletini ve düzenini olduğundan farklı göstermek, onun sınıf niteliğini gizlemek,

onu saldırılan bir güç olarak tanıtmak için durmadan çalışmıştır ve çalışmaktadır. Bu propaganda zaman zaman bilimsel sosyalistlerin saflarında da yankı bulmakta, Sovyet devletinin temelindeki ilkeleri reddetmenin, evrensel olan bilimsel sosyalizmden farklı "sosyalizm" çeşitleri yaratmanın gereği yapılmaktadır.

SOVYETLERE SALDIRANLAR KİMLER

Carillo'nun kitabındaki Sovyetler Birliği ile ilgili tanımlamalar Sovyet gerçeği üzerindeki yanlış tanıma girişimlerinin örneğidir. Kitapta Sovyetler Birliği "gerçi burjuva olmayan ama örgütlü proletaryanın egemen sınıf olduğu işçi demokrasisinin devleti de sayılmayacak" bir devlet olarak tanımlanmaktadır. Sovyetler Birliği bir "süper güç" olmakla, "silahlanma yarışının sorumluluğunu taşımakla", "büyük devlet sovenizmi amaçlarına yönelmekle" suçlanmaktadır. Daha da ileri gidilerek Sovyet yurttaşları "Sovyet devletini sürdürmeye" çağırılmaktadır. Bunlar, Sovyet halkının SBKP çevresindeki birliğini sarsmaya, sosyalist ülkeler topluluğunun bütünlüğünü bozmaya, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin Sovyetler Birliği ile dayanışmasını parçalamaya ve nihayet bilimsel sosyalistleri sınıf konularından uzaklaştırmaya yönelik klasik anti-Sovyet görüşlerden farklı değildir. Bunun da ötesinde, özellikle son iki üç yılın gelişmeleri ışığında, bu tür görüşlerin ve iddiaların zararları daha da artmaktadır. Helsinki görüşmelerinden sonra yeni kazanımlar elde edildiğinin, yeni Sovyet Anayasası ile sosyalizmin sağlanı temelilerinin SSCB'de daha da pekiştirildiğinin bilincinde olan emperyalizm, özellikle Carter'le birlikte soğuk savaş kalıntılarını hortlatmaya çalışmakta ve son olarak da Belgrad görüşmelerini bu amaç doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaktadır. Başta SSCB olmak üzere, sosyalist sistem ile emperyalizm arasındaki mücadelenin böylesine önemli bir aşamasında, değinilen türden görüşlerin zararı ve bölücülüğü bir kat daha artmaktadır.

Burjuva bilimsel sosyalistleri Sovyetler Birliği ve sosyalist sistem karşısında bir konuma çekebilmek için çeşitli yanıltmacılara başvurmaktadır. Bunlardan en önemlisi, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerle dayanışmanın işçi sınıfı partilerinin kendi ülkelerindeki kitlelerden soyutlamaya sürükleme ve kendi ülkelerindeki başarılarını geçiktirdiği tezidir. Böylece bilimsel sosyalistlerin ulusal ve uluslararası görevleri uyumsuzluk içinde gösterilmektedir. Bilimsel Sosyalistlerin, ulusal görevlerini yerine getirebilmek için, uluslararası görevlerinden vazgeçmeleri, her fırsatta sosyalist ülkelere ve onların dış politikalarına karşı eleştireci bir tutum almaları ve kendi amaçladıkları sosyalizmi sosyalist ülkelerdeki "gerçekleşmiş" sosyalizmin karşısına çikamaları istenmektedir. Aslında bu, bilimsel sosyalistleri kendi ülkelerinde işçi sınıfının ideolojik ve politik bağımsızlığından vazgeçmeye, burjuvazinin milliyetçi şartlandırılmalarına teslim olmaya davet etmekten başka bir şey değildir. Burjuvazi bir yandan anti-Sovyetizm yapılarak, değer yandan bilimsel sosyalist kahnaboleceği görüntüsünü yaratma çabasındadır. Oysa bu mümkün değildir. Kaldı ki işçi sınıfı hareketinin uluslararası görevleriyle ulusal görevleri arasında her hangi bir çatışma yoktur. Her ülke

CARILLO: ELEŞTİRİLMESİ GEREKEN GÖRÜŞLER

de işçi sınıfı hareketinin güçlenmesiyle bu hareketin uluslararası konumunun güçlenmesi tek bir sürcün birbirini destekleyen ve tamamlayan iki parçasıdır. Hareketin ulusal ve uluslararası hedefleri arasındaki farklılıklar bu gerçeği değiştirmez. "Ulusal farklılıklar temel çelişkiler değildir; hareketin uluslararası hedefleri ve çıkarı açısından bağdaştırılabilir, uzlaştırılabilir farklılıklardır." (Behice Boran, TIP 3. İI Temsilcileri Toplantısı' ni açış konuşması, "Partimiz Görev Bindedir", s: 39)

BİLİMSEL SOSYALİZMİN EVRENSEL ÖZÜ

Burada sorun sosyalizmin çeşitli ülkelerde alabileceği farklı ulusal biçimlere gelmektedir. Bilimsel sosyalizm, her ülkede sosyalizme geçişin ve sosyalizmin kuruluşunun somut tarihsel ve ulusal koşullara göre farklılıklar göstereceğini öngörmektedir. Bu bakımdan bilimsel sosyalistlerin kendi ülkelerinin sosyalizme doğru ilerleyişinin strateji ve taktiklerini somut koşullara göre belirlemeleri yalnız bir hak değil, aynı zamanda temel bir görevidir. Fakat bir ülkede öngörülen sosyalizme geçiş ve sosyalizmin kuruluşunun sosyalizmin kuruluşunu destekleyen ulusal koşullara göre farklılıklar göstereceğini öngörmektedir. Bu bakımdan bilimsel sosyalistlerin kendi ülkelerinin sosyalizme doğru ilerleyişinin strateji ve taktiklerini somut koşullara göre belirlemeleri yalnız bir hak değil, aynı zamanda temel bir görevidir. Fakat bir ülkede öngörülen sosyalizme geçiş ve sosyalizmin kuruluşunun sosyalizmin kuruluşunu destekleyen ulusal koşullara göre farklılıklar göstereceğini öngörmektedir. Bu bakımdan bilimsel sosyalistlerin kendi ülkelerinin sosyalizme doğru ilerleyişinin strateji ve taktiklerini somut koşullara göre belirlemeleri yalnız bir hak değil, aynı zamanda temel bir görevidir. Fakat bir ülkede öngörülen sosyalizme geçiş ve sosyalizmin kuruluşunun sosyalizmin kuruluşunu destekleyen ulusal koşullara göre farklılıklar göstereceğini öngörmektedir. Bu bakımdan bilimsel sosyalistlerin kendi ülkelerinin sosyalizme doğru ilerleyişinin strateji ve taktiklerini somut koşullara göre belirlemeleri yalnız bir hak değil, aynı zamanda temel bir görevidir.

VE ULUSLARARASI SORUMLULUKLARI AYRILAMAZ

Burjuvazinin Batı Avrupa ülkelerindeki işçi sınıfını ve bilimsel sosyalistleri sosyalist ülkelere dayanışma ve birlikten koparma çabası, tüm Batı Avrupa'yı sosyalist ülkelerin ve bu arada Varşova Pakti'nin karşısında birleştirme çabasıyla sıkı sıkıya ilişkilidir. Bu sonuca ulaşabilmek için, tüm askeri paktların tasfiyesi amacı, Nato ile Varşova Pakti'nin dünya barışını koruma amacı gizlenerek gerçekte NATO'nun varlığı ve Batı Avrupa ülkelerinin silahlanması hakkı çıkarılmaya çalışılmaktadır. Carillo'nun kitabından "Avrupa düzeyinde savunmanın örgütlenmesindeki belirli bir aşama" dan söz edilmesi böyle bir anlayışı yansıtır niteliktedir.

BÜYÜK SİLAH BİRLİK VE DAYANIŞMA

Proleter enternasyonalizmi gelişmesi boyunca içerik ve kapsam bakımından sürekli olarak zenginleşmiş, giderek gelişen biçimler almıştır. Günümüzde de bu süreç sürmektedir. Üretim ve değişimin uluslararasılaşması, tekellerin politikalarını uluslararası düzeyde uyumlaştırılması, emperyalizmin saldırılarını yine aynı düzeyde planlamaları ve benzeri gelişmeler, Batı Avrupa'lı bilimsel sosyalistlerin uluslararası dayanışmasının daha da zenginleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bunun biçimlerini bulmak en başta Batı Avrupa'lı bilimsel sosyalistlerin bir görevidir. Fakat Batı Avrupa'daki işçi sınıfı partilerinin dayanışmalarını sağlamaları, bu bölge-

İŞÇİ SINIFININ ULUSAL SORUNLARI ULUSLARARASI SORUMLULUKLARINDAN SOYUTLANAMAZ

deki devrimci hareketin dünya devrimci hareketinden bu arada sosyalist ülkelerden koparılması için bir gerekçe yapılamaz. Böyle bir gerekçe ile "eski" enternasyonalizmin ilkelerinin gözden geçirilmesinden, "yeni" bir enternasyonalizmden söz edilemez. Proleter enternasyonalizminin Marks, Engels ve Lenin tarafından ortaya çıkarılan ilkeleri geçerliliğini korumaktadır. Düşman birdir, hedef birdir. "...burjuvazi nasıl dünya

çapında örgütlenerek çokuluslu tekeller ve onlara bağlı yerli ortakları eliyle değişik ülkelerin işçi sınıfı hareketine karşı birlikte hareket ediyor, önlemeye çalışıyorsa ve azgelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler üzerinde hegemonya kurmaya çalışıyorsa ve uluslararası niteliğini 'milliyetçilik' teraneleriyle artık gözlerden gizleyemiyorsa, karşısında her zaman dayanışma ve birlik içinde mücadelesini sürdüren işçi sınıfını ve bunun ifa-

desi olan proletarya enternasyonalizmini bulacaktır." (TIP 1. Büyük Kongresine Sunulan MYK Raporu)

(1) Bu ve sonraki alıntılar Carillo'nun sözü edilen kitabından yapılmıştır.

Çin Afrika'da Neyin Peşinde

Bundan bir süre önce, Çin Halk Cumhuriyeti'nden gönderilen çeşitli "yardım" malzemeleri Afrika'daki adreslerine ulaşıyordu. Bu malzemeler arasında, besin maddeleri ve ilaçtan oluşan bir "kargo" Zaire'deki gerici Mobutu hükümetine teslim ediliyordu. Çin'in Zaire Büyükelçisi, yapılan törende, "büyük devlet hegemonyasının kurbanı Zaire'ye yardımcı borç bildiklerini" açıklıyordu.

Bu ve benzeri somut olayların niteliğini kavramak için, Çin'in Afrika politikasını gözden geçirmek gerekiyor.

Henüz 1949'da, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte, Çin ideologları Afrika'ya yönelik bir "büyük yürüyüş"e giriştiler. Çinli ideologlar, Afrika'nın, "Çin yolunu izlemelerinin kaçınılmaz bir zorunluk olduğunu" ileri sürüyorlardı.

Çin'in ilk çabaları pek etkili oldu sayılmaz. Ancak, Afrika'nın genç ulusları birer birer bağımsızlıklarına kavuştuğunda, Çin'in Afrika'ya duyduğu ilgi de giderek artıyordu. 1958-64 yılları arasında, dış ülkelerdeki Çin temsilcilerinin üçte biri Afrika'da görevli idi.

Ancak 1964'ün başında bir Çin heyetinin çeşitli Afrika ülkelerine yaptıkları gezi, ilişkilerin bir anlamda soğumasına yol açtı. Çin heyetinin bilinen "hızlı devrimci" tutumu, Afrika'lı liderlere gerçekçi gelmiyordu. Daha sonra, Gana Cumhurbaşkanı Nkrumah'ın Çin'de bulunduğu bir sırada ülkede gerici bir darbenin gerçekleşmesi, Nijerya'daki iç savaşta Çin'in bölücü Biafra'yı tutması, olumsuz tepkileri iyice artırdı. Bütün

bu, Çin'in "büyük proleter kültür devrimini ışığında" anti-Sovyet ve bölücü tutumunu hızlandırdığı zamanlara rastlıyordu.

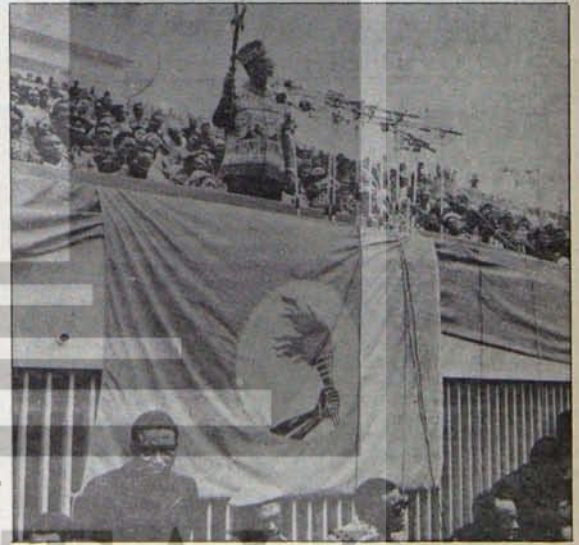
1971 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler'e alınmasından sonra, Çin'in Afrika'daki faaliyetleri yeniden arttı. ÇHC, "üçüncü dünyayı süper güçlerden koruma" bahanesi altında Afrika'nın en gerici rejimleri ile, Batı yanlısı Sudan, Zaire ve Mısır ilişkileri pekiştirmeye çalışıyordu.

Angola'daki iç savaş, Çin'in Afrika politikasını yeniden bir çıkmaza soktu. ÇHC'nin, Zaire ve Batı'lı emperyalist devletlerin desteklediği FNLA birliklerine yardım etmesi, Angola'da ve tüm dünyada nefret uyandırdı.

Mao'nun ölümünden sonra, Çin'in yeni Afrika politikasının ne olacağı bir süre tartışıldı. Dışişleri Bakanlığına Gana, Kahire elçilikleri ile Afrika gezilerinin "büyük" ismi Huan Hua getirildi. Huan Hua ile birlikte ÇHC Afrika'da yeni bir diplomatik taaruz girişimi görünüyor.

Bu "taaruz"un somut belirtilen neler? Bugün ÇHC Afrika'nın 33 devleti ile resmi ilişkilerini sürdürüyor. Son olarak Gine (Bisseau) ve Gabon'a resmi ilişkiler kurdu.

Merkezi Afrika Cumhuriyeti'nin ülkesini imparatorluk, kendisini de imparator ilan eden Mareşal'i Bokasa, Mao'nun ölümünden sonra Çin'e ilk giden Afrika devlet başkanı oldu. Daha sonra Moritanya'nın Cumhurbaşkanı Muhtar ül Daddah da Çin'i ziyaret ediyor ve bu ziyaret üzerine verilen şölende "Zaire'nin

GERİCİ MOBUTU: ÇİNİN GÖZDELERİNDEN

paralı askerlerin saldırısına uğradığı ve bundan sonra SSCB'nin sorumlu olduğu" uydurmalara tekrarlanıyordu.

Zaire'de gerici Mobutu rejimine karşı Şaba eyaletinde başlayan isyanı basturmak üzere Çin'in Mobutu rejimine ağır silahlar gönderdiği bugün herkes tarafından bilinir. Ancak isyanı basturmak üzere Mobutu'ya ikram edilen silahlar, yalnızca Çin kaynaklı değil.

Belçika ve ABD Zaire'ye yardım malzemesi gönderirken, Fransa'nın kurduğu hava köprüsü ile gerici Fas rejiminin as-

kerleri Mobutu'nun imdadına koşurlurken, kervana katılanlardan biri de ÇHC oluyordu. Ağır tank ve toplardan oluşan yardım malzemesi uçakla ve gemilerle olmak üzere iki parti halinde Zaire'deki gerici rejimin imdadına koşurluyordu.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Afrika politikası, böyle sürüyor. ÇHC'nin "diplomatik taaruzu" Afrika'da, ilerici güçleri, sosyal ve siyasi kutuluş yolundaki ulusları hedef alıyor. Aynı batılı emperyalist devletler gibi.

FESTİVAL YADA ŞENLİK

YAVUZER ÇETİNKAYA

Bu ay dört önemli kültür olayı yer aldı ülkemizde. "International İstanbul Festival" beşinci yılını bir ay varansüre içinde 60 gösteri ile tamamlamış olacak bugünlerde. Düzenli organizasyonu ve gösterilerin kalitesine karşın, % 50'si gecekondularda olmak üzere 5 milyona yakın kişiyi barındıran İstanbul'da bu gösterileri izleme olanakları, gerek gösteri fiyatları, gerek gösterilerin yapıldığı yerlerin kısıtlılığı yüzünden epey dar. Bunun yanında aranjman, fotoğraf ve seks filmi kültürüyle beslenen ve uyutulan büyük kitlelerin içinde bulunduğu kısır döngüyü, çoğunluğu resitaller, oda müziği, orkestral konserler ve yabancı dilden tiyatrolardan oluşan bir gösteriler dizisi ile kırmanın olanaksızlığı ortada. Sonuç olarak "International İstanbul Festival", eli yüzü düzgün bir festival olarak ele güne karşı ülkemizde de bir kültür yaşamı olduğunu göstergesi oluyor ancak. Bu ve bunun gibi yan yararları yadsınmasa da, ülkemiz halkının kültürel yaşamına katkısı açısından, yine de alt yapıda ve üretim ilişkilerinde egemen olan güçlerin beğenisinin ve kültürünün bir yansıması olduğu, seçilen gösteri türlerinden ve bilet fiyatlarından kesinlikle anlaşılıyor.

Öte yandan ülkemizin içinde bulunduğu demokrasi ve bağımsızlık mücadelesi sürecinde, yeni bir içerik kazanan, bu mücadeleye katılan şenlikler de var ülkemizde. Uluslararası bir karikatür yarışmasından, daha geniş boyutlara erişecek Orta Anadolu'nun kültürel yaşamını zenginleştiren bir şenliğe dönüşen, Akşehir Nasrettin Hoca Şenliği, altıncı yılında bir hafta süren gösteriler ve sergiler dizisi, daha da ötesinde antik tiyatro, Türk Kahvesi ve Kültür Evi gibi yapılarıyla Mannara Bölgesinin kültür beşiği durumunda olan Yarımcı'nın Sanat Şenliği ve 12 yıl bir sinema dedikodusu kazandı olarak kaynadıktan sonra üç yıldır gerçek ve çok boyutlu bir Sanat Festivali olarak kitlelerle bütünleşen bir kurum, Antalya Uluslararası Sanat Festivali. Bu yıl bu dört festivalden de izlenimler edinilebilecek olanakları buldum. Genel görünümünü yukarıda kısaca belirttiğim İstanbul Festivali'nin büyük bir bölümünü izledikten sonra, Antalya Festivali'nin tümünü izlemek üzere Antalya'ya vardığımızda, bu festival'in aramızda bıraktığımız festival ile hiç bir ilintisi olmadığı gerçeği hemen çarpıtı gözümüze. Geçen yıl Görsel Sanatçılar'ın yaptığı duvar resimleri (faşizm balçıkla sıvanmış bile olsa) sanat ile yaşam arasındaki bağlantıyı vurguluyor, bu yılki heykel serpozumuna katılan sanatçıların yaptığı heykeller, caddelere insanogünün damgasını vuruyordu. Sonra kortej. Yeşilçam kültürü ile halk kültürü arasındaki uyumsuzluğun kesin bir göstergesi olarak giderek halkla bütünleşen festivalin açılışına hiç bir film sanatçısı katılmıyor, sanki bilinçsizce Antalya Festivali'nde 12 yıl sürdürdükleri egemenliğin halka geçişini protesto ediyorlardı. Bunun yanında film şirketleri hangi nedenle olursa olsun, geçtiğimiz yıl dışı dokunur bir film yapamayıp da festivale katılmamalarının acısını festival'den çıkarmaya kalkıyor, kendi özleştiririsi yapacağına, festivali sönmekle, politik amaçlara alet olmakla suçluyordu. Katılırlar da ne oldu, katılmadılar da ne oldu. Gerçekten geçen yıl çekilmiş en iyi film, Kara Çarşaf Gelin, birinci oldu bileğinin değil ama bilincinin hakkıyla. Bunun başka Akdeniz ve komşu ülkeler sineması, yedisinde vasatın üzerinde filmlerle Uluslararası Altın Portakal yarışması için gösteriliyor, gölgede 43 derece olan sıcakta, kişilik 800 kişilik Kültür Sineması dolup taşıyor. Yeşilçam-dışı ülkemiz sineması, varlığını bugüne kadar ülkemizde hiç bir festivalde gösteremediği kadar çok kısa metrajlı filmle duyuruyor, niceliği kadar nitelikleri ile de yeni bir umut oluyordu.

Sonunda şu geldi, bu gelmedi, şu film, bu film tartışması film yazıhanelerinde kaldı ve 2 Temmuz akşamı Antalya'da şenlik patladı. Hergün 6000 kişilik stadyumda ve 8000 kişi alan halk plajında kitlesel gösteriler düzenlenirken, her gece Antalya'nın sekiz mahallesinden birinde folklor gösterisi, birinde konser, birinde sinema, birinde tiyatro gösterisi yapıyor, düzenli bir orga-

nizasyonu içinde her mahalle her gece bir sanat türü ile içiçe, çoğuyla çocuğuyla, kızıyla kızısıyla birbeden oluyordu. Güzel, doğruyu yaşamak, öğrenmek, istemek için. Coşku ile. İgi ile. 8 günde 80 gösteri. Ortalama bin izleyiciden 80.000 izleyici. Antalya nüfusunun yarısı. Yani boş değil bazı çevrelerin, Antalya Film Festivali öldü diye yakınmaları. Bir Halk Şenliği örneği doğuyor çünkü Antalya'da. Eksiği, geğiği var. Belki aksamlar var. Bazı konularda. Ama sallanan, "titreyen" bu çürümüş düzenin gübresi, halkı daha bir coşku ile itiyor, yükseltiyor, koşturuyor güneşe doğru.

Coşku bağışlansın Antalya Uluslararası Sanat Festivali izlenimlerime görülen. Daha sonra ikişer gününü izlediğim Yarımcı ve Akşehir Nasrettin Hoca Şenliklerinde de sürdü bu coşku. Kitlelerin artık yurtturulmuşu değil, sanatta da kurtuluşu aradıkları gerçeği öyle etkiliyor ki, "güzel günler göreceğimizin" nikbinliği ister istemez sarıyor insanı. Değişik fraksiyonlara üye grupçukların bile doğru ve güzel bir sanat olayını izlerken aynı ilgiyle, aynı coşkuyla birleşmeleri pekiştiriyor kanımız.

Ve ne denli iyi düzenlenmiş, ne denli nitelik açısından "rafine" de olsa, Antalya, Yarımcı, Akşehir'de izlediğim "Halk Şenlikleri'nden" sonra, Antalya Halk Plajı'nın kumlarını dolduran 7000 kişi ile beraber izlediğim Folklor Gösterileri, Antalya'nın Kızılalık mahallesinde çocuk viyaklamaları arasında izlediğim tiyatro gösterisi ve Akşehir Stadyumunu dolduran 4000 kişinin, televizyona çıkmaları yasaklanan, iyile ve güzelle yönelmiş Türk Hafif Müzikçilerine gösterdiği sevgi ve şarkılara tüm güçleri ile katılmalarını gördükten sonra, dün gece Rumeli Hisarı'nda zamanının "popüler" tiyatro yazarı Shakespeare'ın İngiliz Prospect Tiyatrosu tarafından yalnız bir yorumla sahnelenen "Hamlet" oyununu izlemeye gelen seyircinin sayısı ve sınıfsal niteliği, İstanbul Festivali'nin diğer şenliklerden ders alınarak yeni bir biçimde ve boyutta, İstanbul'un emekçi halkıyla bütünleşen bir düzeyde gerçekleştirilmesi gerektiğini bir kez daha kanıtladı.

Mülkiyeliler Birliği «Rüştü Koray Armağanı»

Mülkiyeliler Birliği, Maliye Teftiş Kurulu eski başkanlarından merhum Rüştü Koray'ı anmak üzere, ekonomik ve mali konularda yurt sorunlarının incelenip düğün hayatına katkıda bulunulmasını sağlamak için "MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ RÜŞTÜ KORAY ARMAĞANI" adlı bir yarışma düzenlemiştir. Yarışma dolayısıyla 1977 yılı için şu konu seçilmiştir:

Taban fiyat uygulamalarının ekonomimize etkileri

Yarışmaya katılma süresi 1.7.1977 tarihine kadardır. Yazılar, daktilo ile 1.5 a-rahlıklı yazılacak. 25 daktilo sayfasından az olmayacak ve beş nüsha halinde. "Konur Sokak, No: 1 Kızılay / ANKARA" adresindeki Birlik Genel Merkezi'ne gönderilecektir. Postadaki gecikmeler ötür sayılmayacaktır.

Ödül olarak:

- * Birinci'ye 7.500 T.L.,
- * İkinci'ye 5.000 T.L.,
- * Üçüncü'ye 2.500 T.L.

MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ
GENEL BAŞKANLIĞI

Ödenecektir. Derece alan eserlerin yayını ve telif hakkı Mülkiyetler Birliği'ne ait olacaktır. Yarışma, tüm aydınları etkiler.

TOPLUMSAL GELİŞME ANAYASAL GELİŞMENİN ÖNÜNDE GİTMEKTEDİR

Dinç Ve Tunç Tayanç:

CUMHURİYET GAZETESİNCE DÜZENLENEN 1976-1977 YUNUS NADI ARMAĞANI'NI "LAİKLEŞME/DEMOKRATİKLEŞME/SOSYALLEŞME AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ ANAYASALAR" ADLI ÇALIŞMALARINI İLE İKİ KARDEŞ, DİNÇ VE TUNÇ TAYANÇ KAZANDILAR. AŞAĞIDA, DİNÇ VE TUNÇ TAYANÇIN YÜRÜYÜŞÜN SORULARINA VERDİKLERİ YANITLARI BULACAĞINIZ.

□ 1976-1977 Yunus Nadi Armağanı'nı alan çalışmanızda, yüz yıllık anayasal hareketi hangi çizgi üzerinde izlemeye çalıştınız?

■ Türkiye'de 1876'dan 1976'ya uzanan anayasal hareketin somut ürünü yürürlüğe giren, değişikliklere uğrayan, yürürlükten kaldırılan, yürürlükte olan anayasalardır. İki yaklaşım söz konusuydu. Birincisi, genellikle olageldiği gibi, bir anayasa hukukçusu yaklaşımıyla, hukuksal çerçevesi içinde anayasaları ele almaktır. İkincisi, içinde filizlendiği, yaşadığı, hukuksal çerçevesini çizdiği toplumdaki bağımsız olmadığını dikkate alarak, toplumsal gelişmeden, değişimden soyutlanmadan incelemektir. İkincisini seçtik. O zaman karşımıza şöyle bir soru çıktı: Türkiye'nin son yüz yıllık tarihini mi yazacaktık? Bu, hem istenen değildi, hem de sınırlı sürede istesinden önce bir iş değildi. 1961 Anayasa'nın 2. maddesindein yola çıkmaya karar verdik. Bu maddede, insan hakları, milli, demokratik, laik, sosyal, hukuk gibi bazı kavramlar vardı. Önce bu kavramları, bu kavramlar çerçevesinde de anayasaları ve gelişimini ele almayı kararlaştırdık. Kısası, bunun bile gücümüzü aşacağını gördük. Son bir sınırlanma yapılarak, "laikleşme", "demokratikleşme", "sosyalleşme" süreçlerini anayasalarda izlemeye karar verdik. Çalışma ilerledikçe, bu kavramların nasıl iç içe olduklarını, karşılıklı etkileşim içinde bulduklarını, bir bütünlükleri olduğunu gördük.

□ Kullandığınız temel kaynaklar neler oldu? Bunları nasıl değerlendirdiniz?

■ Eski yazı kaynakları latin harflerine aktararak yararlanmamızı sağlayan bilim adamlarına teşekkürlerimizi sunmamız gerekiyor; 1876'dan günümüze kadar yürürlüğe konan anayasaları, onların emekleri olmasaydı, okumamıza olanak olmayacaktı yoksa. Ayrıca, elimizden geldiğince, Meclis tartışmalarına inmeye de çalıştık. Kısacası, başlıca kaynakları kullandıklarımız; özgün, bizim ortaya çıkardığımız kaynaklar değillerdir.

Bu kaynaklara bakış açımız biraz farklıydı. Önce, anayasaların "Devlet" ten, "Devlet'in niteliği"nden bağımsız olmadığını gözden kaçırmamaya çalıştık. Bu bakış açısının öteki köşegeninde de, doğal olarak, hukukun işlevi, bir üst yapı kurumu olarak işlevi yer aldı. Zaten bu iki kavram unutulmazsa,

çalışmanın genel çerçevesi ister istemez çizilmiş oluyor. Elimizden geldiğince unutmamaya çalıştık.

□ Biraz da çalışmanın içeriğinden söz eder misiniz?

■ Belli başlı üç bölümden oluşuyor. Birinci bölümde "laikleşme" sürecini izlemeye çalıştık; çalışmadaki adıyla "Devletin devletleşmesi"ni. Dinin devletin işleyişini düzenlemeden, bir anlamda toplumsal olmaktan çıkartılıp, insanın "kendisi" ile "vicdanı" arasındaki birliktirliki indirgenmesi süreciydi bu. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüne kadar böyle bir süreç söz konusu bile değil. Cumhuriyet'in ilânından önce ilk adımları atılan, Cumhuriyet'ten sonra da, 1924 Anayasası'nın 2. maddesindein "Türkiye Devleti'nin dini, İslâm'dır" ibaresinin çıkarılmasıyla, anayasal olarak gerçekleştirilen bir süreç olmuştur bu.

İkinci bölüm, "toplumun demokratikleşmesi/kişinin özgürleşmesi" başlığı altında, siyasal eşitliğin, genel oyun yaygınlık kazanmasını, siyasal ve sosyo-ekonomik örgütlenmenin incelendiği bölümdür. "Emlak sahibi" olmaktan başlanılarak siyasal eşitliğe nasıl varıldığı; kadınlara da seçme ve seçilme hakkının verilmesi; yaş sınırlamaları vb. siyasal katılımın yaygınlaştırılması açısından ele alınmış, örgütlenme özgürlüğü ve bu özgürlüğün sınırlamaları da incelenmiştir.

Son bölümde ise, oldukça yeni bir kavram, Türkiye için yeni olan bir kavram "Sosyal Devlet" ele alınmıştır. "Sosyal Devlet" in 1961 Anayasası'nda ele alınışı ile uygulamaya arasındaki çelişkiler tutarsızlıklar sergilenmeye çalışılmıştır.

□ "Sosyal Devlet"i ele almanız nasıl oldu?

■ Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan, 1961 Anayasası ile de Türkiye'ye gelen bu kavram, Anayasası'nın 2. maddesindein "Gerekece"sinde şöyle tanımlanmaktadır: "Sosyal Devlet" fertlere yalnız klasik hüriyetleri sağlamakla yetinmeyip aynı zamanda, onları insan gibi yaşatmaları için zarur olan maddi ihtiyaçlarını karşılamalarını da kendisine vazife eden Devlettir." Şu soruya yanıt aradık: Anayasası'nın Devlet'e ödev olarak verdikleri nelerdir, uygulama nasıldır? Ortaya çıkan yanıt pek olumlu olmadı. Bu, 1960'lı ve 1970'li yıllarda bu alanda hiç bir şey yapılmamıştır, de-

mek değil; yapılanların, yapılması gerekenler, yapılabilecekler düzeyinde olması, yanıtı olumsuzlaştıran. Bunu vurgulamak gerek.

Bir iki örnek verelim. Anayasası'nın 43. maddesi kimsenin yaşına, gücüne ve cinsiyetine uygun olmayan bir işte çalıştırılmayacağını öngörüyor. Öyle mi, diye, çok kaba bir gözlemler, günlük yaşamımızda çevremize eleştirel bir gözle baktığımızda, kaçak sigara satarken yakalanan çocuklardan taş ocaklarında çalışılan genç kızlara kadar uzanan bir başka gerçeğe tank oluyoruz.

Gene Anayasası'nın 35. maddesi, analığın ve çocuğun korunmasını Devlete ödev olarak vermiştir. Bir yanda bu madde, öte yanda da, doğumdan beş yaşınakadar geçen süre içinde 580-600 bin çocuğun öldüğünü, bu ölümlerinin yüzde 50'ine kötü beslenmenin yol açtığını ortaya koyan araştırma bulguları var.

Örnekleri artırmak her zaman için mümkün, ama görünümü iyileştirmiyor bu örnekler; o mümkün değil.

□ Çözüm?

■ Başta da söyledığımız üzere, "devlet", "hukuk" ve "anayasa" arasındaki ilişkiyi unutmamak gerek. 1961 Anayasası'nın bir de 53. maddesi var. Devletin üstüne düşen ödevlerin sınırı bir anlamda.

"Devlet, bu bölümde belirtilen iktisadi ve sosyal amaçlara ulaşmada ödevlerini, ancak iktisadi gelişme ile mali kaynaklarının yeterli ölçüsünde yerine getirir." diyor bu madde. Üstelik, Anayasası'nın şu maddesine neden uyulmuyor, diye sorulduğunda, "mali kaynakların sınırlılığı"ndan başlayan bir yakınlama çıkıyor karşımıza. Peki, bu mali kaynaklar ne biçim sınırlıdır ki, geniş emekçi kitlelerin yararmaya olan ödevleri sınırlandırmaktadır, ama mülkiyet hakkının kullanımını sınırlanmamaktadır. Açmak gerekirse, 1961 Anayasası'nda 1971'de yapılan bir değişiklikle, kamulaştırmada 'gerçek değer' in değil, 'vergî değeri'nin kamulaştırma bedeli olarak ödenmesi kabul edilmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi. Ekim 1976'da verdiği karar ile

"mülkiyet hakkından yoksun yaşamasına insanın doğal yapısı elverişli değildir" diyerek, bu değişikliği iptal etmiştir. Sözün kısası, mali kaynakların sınırlılığı yığınlar için söz konusudur; vergî değerini düşük göstererek mali kaynakların sınırlı kalmasına yol açanlar için değil.

Gelelim çözüme. Türkiye'deki üretim güçlerinin gelişim süreci öylesine hızlanmıştır ki, Anayasası'nın uygulanmayan, savsaklanan maddelerini yaşama, yaşamadıkları maddeleri de Anayasası'ya geçirecekler. Buna kuşku yok.

□ Son sorumuz oldukça genel bir soru. Belli bir araştırma deneyiniz var. Karşılaştığınız, araştırma yaparken karşılaşılan başlıca sorunlar neler oluyor?

■ Önce kaynak bulma sorunu var. Bu sorunun bir yanı kişisel; eski yazı bilmemek, eski kaynaklara inememek. Öteki yanı ise kurumsal. Gerekli olan bilginin, verinin ne yerlerde olduğunu ancak deneyimle, zamanla öğrenebiliyorsunuz. Bunu öğrenmekle iş bitmiyor ama. Bir de o bilgiyi veriyi ele geçirme aşaması var. Nedense, belli bir konuyu araştırarak bilgiyi, tabii konu suya sabuna dokunacak nitelikte ise, kuşkuyla bakılıyor. Eldeki bilginin, verinin başkalarına, denetim dışı kullanılması istenmiyor. Saklanıyor. Diyelim ki, bu güçlüğü de aştınız. Kişisel ilişkiyle güven verdiniz filan, bilgiyi, veriyi elde ettiniz. O zaman da karşılaştırmaya yapma olanağının olmadığını görüyorsunuz. Bir zaman serisi çıkarmak, eğilimi ortaya koymak olanak dışı ya da anlamsız oluyor. Bir de anket, görüşme gibi alan çalışmaları gerektiren bir araştırma söz konusuyorsa finansman sorunu ortaya çıkıyor. Genelikle kişisel nitelikte çalışmalarda bu yoldan kaçınıyor sanırım. Bu sayıların, araştırma için ayrdığımız sürenin yanı sıra çoğunu alıyor zaten. Bir kere bu engeller aşıldı mı, gerisi oldukça kolaylaşıyor; en azından araştırmacının kendisinin, düşünce sisteminin yarattığı sorunlar kalıyor ortada. O da araştırmacının kendi sorunu doğrusu.

ŞUKRAN KURDAKUL

ACILAR DÖNEMİ

1970 - 76 ŞİİRLERİ ÇIKIYOR

CEM YAYINEVİ

MİLLİYET GAZETESİ'NİN 1977 YILI ALI NACI KARACAN ARMAĞANINI, "KENTLİLEŞEN KÖYLÜLER" ADLI ARAŞTIRMASIYLA ÖNDER ŞENYAPILI KAZANDI. YÜRÜYÜŞÜN ŞENYAPILI İLE YAPTIĞI GÖRÜŞMEYİ OKUYUCULARIMIZA SUNUYORUZ.

☆ Karacan Armağanı'nı iki yıl üstüste kazandı- nız. Bu kaçınçlı ödülünüz oluyor? Daha öncekiler neydi?

* Yazı yarışmalarında kazandığım ödül sayısı beş. "Kentleşen Köylüler" ise birincilik ödülü alan üçüncü araştırmam. Daha önce, "Cumhuriyetin Ellinci Yılında Türk Basını" başlıklı araştırma ile Yunus Nadi; "TV'nin Türk Toplumuna Etkileri" başlıklı araştırma ile de, geçen yıl, Karacan Armağanını almıştım.

☆ Araştırmalarınızın birincilik almasını nasıl açıklıyorsunuz?

* Girdiğim yarışmalarda konular aynı ama, izlediğim yöntem açısından yaptığım üç araştırmada ortak bir yan var. O da şu: Araştırdığım konuyu "kendinci" (otonom) olarak benimsemedim; bağımsız olarak değil, bağımlı olarak benimseyip konunun çeşitli ilişkilerini kurmaya, belirlemeye, yorumlamaya çalıştım. Söylediğimi açayım: Örneğin, TV'nin Türk toplumuna etkilerini olumlu ya da olumsuz diye nitelendirince, söz konusu olumluluğun ya da olumsuzluğun TV programlarının kötü seçilmiş olmasına, dış kaynaklı olmasına, ya da yöneticilerinin niteliksizliğine bağlamak yetersiz. Giderek yanlış. TV'ye yöneltilen eleştiriler bu boyutlarda kalıyor genellikle. Gözden geçirdiğim TV'ye ilişkin araştırmalarda TV'nin Türkiye'deki genel yapıdan bağımsız bir kurummuş gibi ele alınıp incelendiğine tanık oldum. Tek boyutlu yaklaşımlar yoğun. Oysa, her kurum, her örgüt; her kurumlaşma, her örgütlenme yürürlükteki temel üretim ilişkilerinin sultasına altında. Egemen değil. TV de, basın da böyle. Çarpık bir Türk TV'si varsa, Türk basını çarpık bir kamuoyu oluşturuyorsa, iyi yöneticiler gelse bu çarpıklık ortadan kalkar diye düşünmek büyük yanlış. Ve de, üzüntüyle vurgulayayım, yanlış yaklaşım, yanlış ele alışlar bol sayıda. Böylesine yanlış ele alışları saptayan bir araştırmacının, üstelik bir de genel düzeyde ilişkiler dizgesi kurabilme çabası göstermesi durumunda başarıya ulaşması kolaylaşır. Ama, elbette, hemen eklemeliyim, herhangi bir konuyu bir ilişkiler dizgesi içinde değerlendirebilmek ve böyle bir değerlendirmeden sağlıklı sonuçlara varabilmek için sağlam ve köklü bir dünya görüşü edinmiş olmak birincil koşul. İyi çizilmiş bir çerçeveye yoksun parçaları yerleştirmek olanağı bulunamaz.

☆ Kentleşen köylüler konusundaki araştırmalar da yetersiz mi?

* Bu konudaki yetersizlik, öncelikle, konunun geniş bir çevreye duyurulmamasında. Son çeyrek

KENT SORUNLARINA SİYASAL ÇÖZÜM GEREK

yüzyılın en önemli olgusu hakkında, bırakın sokaktaki adamı, siyasal kuruluşların, partilerin yeterli bilgisi bulunmadığı izlenimi ediniliyor. Olsaydı, programlarında konuya ilişkin önlemler yer alırdı. Yok. Son seçimlerde de ortaya çıktı bu gerçek. Seçim vaatlerinde başa gürşen bir parti, kalkınmayı köyden başlatacağını öne sürdü; öteki ise köylüden başlatacağını bildirdi. Nüfus dengesi kentlerden yana hızla bozulurken, kentli nüfus oranı genel nüfus toplamı içerisinde gittikçe artarken ve bu artışın süregideceği bilinirken, hâlâ köye, köylüye yönelik siyasal vaatlerin ağırlık taşıması, ağırlık taşıması ne söz, yalnızca köye, köylüye yönelik vaatlerle yetinilmesi, kentleşme olgusunun öneminin yeterince kavranmadığının somut bir göstergesi. Son seçimlerde, hiç bir siyasal kuruluş kentleşme olgusuna ilişkin bir siyasal mesaj ilemedi topluma. Oysa, yaşamakta olduğumuz hükümet bunalımı bile dolaysız olarak kentleşme olgusunun sonucudur. Kentler halkının yeğlediği bir siyasal örgüt "parlamento dışı çevreler"den geniş destek gördüğü halde hükümet olmayı gerçekleştirmedi. Kır kesiminin oylarını aralarında bölüşen üç siyasal kuruluş şiddetle karşı koydular hükümet olmasına. Ve seçim öncesindeki birbirlerini aşırı suçlamalarına karşın gene bir araya gelerek siyasal yönetim erkini ele geçirme uğraşına giriştiler. Ortak bir hükümeti belki gerçekleştirecekler, belki gerçekleştiremeyecekler; gerçekleştirebilirlerse uzun ömürlü olmayacakları söylemek, toplum-bilimsel verilere göre hiç de güç değil. Bu bir yana, burada vurgulanması gereken, yaşadığımız güncel olayların yorumunu yapmakta kentleşme olgusundan yararlanabileceğiz. Yoksa, "Türkiye'de sanayi burjuvazisi sandığı gibi güçlü değilmiş!" ya da "egemen güçler oldukça başarılı bir oyunla filan partiyi ve de önderini yıpratmayı başardılar" gibi yorumlar yüzeysel. Temelsiz. Savaşım kent oyları ile kır oyları arasında. Kentler ancak son iki genel seçimde, 1973 ve 1977'de ağırlıklı olarak duyurmaya başladılar gerçek anlamda. Ve hükümet bunalımları artmaya, süreleri uzamaya başladı. Demokratik düzen herhangi bir kesintiye, duraksamaya uğramazsa, gelecek seçimlerden sonra (ve elbette kentleşme olgusunu iyi değerlendirebilen bir siyasal kuruluş çıkarsa) tek başına iktidar olma olasılığının daha çok arttığı görülecek.

☆ Kentleşme olgusunun öneminin anlaşılmasında araştırmacıların payı var mı?

* Kuşkusuz. Bizek, uzun yıllar ve hâlâ, kentleşme denilince, çok kimsenin usuna gelen tek şey "gecekondu". Kentleşen köylüler denilince, çok kimse gecekondulara gidip anket uygulamayı geçiriyordu usundan. Elbette, gecekondu kentleşmenin bir göstergesi, kentleşmenin bir belirtisi, kentleşmeyle ilişkili ama, kentleşme demek gecekondu demek değil. Gecekondu oturanlar tek kentleşme sorunu değil. Ya da kırdan kente göçmüş nüfusun gecekondu barınmak zorunda kalması, kalıyor olması kentleşmenin tek sorunu değil. Kentleşme yapısal değişimin varlığını anlatan bir terim. Dolayısıyla, yalnızca kır nüfusunun kente göç ediyor olması ya da kentler nüfusunun gittikçe artıyor olması, kentlerin kalabalıklaşması gibi dar bir anlamda da kapsanamaz bu terim. Çok yönlü, dallı, budaklı bir olguyu dile getirdiği gözden kaçırılmamalı. Ne var ki, Türkiye'de kırdan kente göç artınca, kentler nüfusu kalabalıklaşmaya başlayınca, göçenler barınma gereksinimini gecekondu diye anılan konutlarda karşılamaya ve kentlerde "gecekondu bölgeleri" oluşmaya başlayınca, kentlerin fizik ve toplum yapısındaki değişmeyi durdurmak, ya da daha iyimser bir anlatım kullanırsak, bu değişimi yorumlamak amacıyla araştırmacılarımız birbirini ardına gecekondu araştırmaları yaptılar.

☆ Bu araştırmalar, kentlerdeki fizik ve toplum

yapısındaki değişimi yorumlamaya yönelik araştırmalar, "Kentleşme" olgusuna da açıklık getirmiyor muydu?

* Genellikle hayır!.. Giderek gecekondu konusuna bile açıklık getirdiği öne sürülemez kolayca. Gecekondu kaç odalı, helası var mı, suyu var mı, yolu var mı; kaç kişi barınıyor bir gecekondu; gecekondu evinde pijama giyer mi, terlikle mi dolaşır, gazete okur mu, radyo dinler mi, sabah kahvaltısında ne yer, vb. gibi bir sürü çizelge. Sonunda da, en kabadayısından şöyle bir yorum: Köy yaşıntısını sürdürüyor, alışkanlıklarından vaz geçemiyor, gelenek ve göreneklerini bırakıyor, tutucu partilere oy veriyor, vb. Eee?... Niçin, neden?... Niçin, Neden yok! Kendinci bir olgu gibi ele alınca gecekonduyu, gecekondulaşmayı, böyle yargılarla yetinmek doğal, Gecekondu nüfusunun sağlık kurallarına aykırı kent kesimlerinde, yapı ve imar kurallarına aykırı konutlarda barınmaları; köyünü, çiftini, çubuğunu bırakıp kente göçmeleri; alışkanlıklarını, geleneklerini, göreneklerini korumaları; tutucu siyasal kuruluşları desteklemeleri bir yazgı mı? Özellikle saptamak yeterli mi? Gecekondundan doğmasında, gecekondu yaşıntısını ortaya çıkmasında ve sürememesinde başka ve daha temel etmenlerin bulunup bulunmadığına değinen araştırma sayısı bir ya da iki. Gecekonduya yaşamak zorunda kalmaktan, tutucu partileri desteklemeye değin uzanan bir yaşıntı biçiminin benimsenmiş ekonomik dizgeden kaynaklandığına değgin bir ilişkinin kurulduğu pek görülüyor.

☆ Araştırmalarınızın birincilik ödülü alması nasıl karşılıktır?

* Türkiye'de bir "akademisyenler", bir de benim gibi "akademisyen olmayanlar" ayrımı var. Herhangi bir yüksek eğitim-öğretim kurumunun üyesi iseniz "akademisyen" sayılıyorsunuz, bir şey üretseniz de üretmeseniz de, ürününüz nitelikli olsa da olmasa da "akademisyen" diye anılıyorsunuz. Ve gerçek anlamda bilimin "akademisyenlerce" yapıldığı kanısaya yaygın. "Akademisyen" bir dostum, bir kez: "akademisyen değilsin ama, iyi niyetle çalışıyorsun, bir şeyler üretmeye uğraşıyorsun" demişti bana. Gene bir başka akademisyen dost, gene benim gibi yarışma kazanmış birini eleştirmek amacıyla: "Ne olmuş yani, gazete yarışması kazanmak marifet sayılıyor!" diye konuşmuştu. Sonradan "sözünün medisten dışarı olduğunu" belirtti ama, gerçek düşüncesi "akademisyen" olmayamın "akademik" ya da "bilimsel" çalışmaya yürütemeyeceğiydi. Bu yıl üçüncü kez birincilik alınca, bir çok kişi: "Yahu, sen ve benim gibi profesyoneller artık girmeyin şu yarışmalara da, biraz da amatörler ortaya çıksın!" öğütünde bulundu. Yani, "akademisyen" olamadım ama, "profesyonel"liğim tescil edildi. Benim de, henüz tanışmadığımız Sayın Tunç Tayanç'ın da birer "titir"imiz oldu: Profesyonel yarışmacılar.

☆ Akademisyenlerle sizin araştırmalarınız arasında başka ayrımlar var mı?

* Mimarlık Fakültesinde öğrenci iken kent planlama dalında dünyaca ünlü bir ad olan Steen Eiler Rasmussen bir dizi konferans vermişti. Mısır Mimarlığını anlatırken piramitlerin içerisindeki koridorları karışık, dolambaçlı ve piramidin içlerine doğru gittikçe neden daraldığını sormuştu dinleyicilerine. Herkes bir yorum yaptı. Sonunda açıkladı; Dedi ki: "Rahipler herkesten farklı olduklarını, kolayca yol bulanamayacak ve gittikçe karanlığa gömülen koridorlarda yollarını bulabildiklerini kendilerine tanıdan gelme bir güç bulunduğunu kanıtlamak için kullanmak amacıyla, özellikle dar, dolambaçlı ve karanlık koridorlar yaptırıyorlardı." Ben ve benim gibi "akademisyen olmayan" araştırmacılar karanlık koridorlarda çira ışığı olmaya çalışıyoruz.